

VOORONTWERP VAN WET

Wijziging van de Pensioenwet en enige andere wetten in verband met versterking van het bestuur en de medezeggenschap bij pensioenfondsen en enige andere wijzigingen (Wet versterking bestuur pensioenfondsen)

Artikel I

De Pensioenwet wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 23, vierde lid, wordt "een pensioenfonds dat op grond van artikel 212 ontheffing heeft gekregen van het bepaalde in de artikelen 99, 100, 101, 109 en 110" vervangen door: een pensioenfonds dat een ontheffing heeft gekregen als bedoeld in artikel 212, tweede lid.

B

In artikel 28, eerste lid, wordt "de deelnemersraad" vervangen door: de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan.

C

In artikel 33, eerste lid, onderdeel a, vervalt "waarvoor bij pensioenfondsen een verantwoordingsorgaan is ingesteld;".

D

In hoofdstuk 5 komen paragraaf 1 en 2 te luiden:

Paragraaf 5.1 Pensioenfondsen algemeen

Artikel 99. Bestuur pensioenfondsen

Een pensioenfonds heeft een:

- a. paritair bestuur;
- b. extern bestuur; of
- c. gemengd bestuur.

Artikel 100. Samenstelling paritair bestuur

1. In het paritaire bestuur van een bedrijfstakpensioenfonds zijn de belanghebbenden op een zo evenwichtig mogelijke wijze vertegenwoordigd met dien verstande dat de vertegenwoordigers van werkgeversverenigingen en de vertegenwoordigers van werknemersverenigingen in de betrokken bedrijfstak of bedrijfstakken evenveel zetels bezetten, of, indien vertegenwoordigers van pensioengerechtigden zetels bezetten, zij tezamen met vertegenwoordigers van werknemersverenigingen evenveel zetels bezetten als de vertegenwoordigers van werkgeversverenigingen.

2. Indien de statuten van een bedrijfstakpensioenfonds voorzien in stemgerechtigde vertegenwoordigers in het paritaire bestuur van anderen dan werknemers - of werkgeversverenigingen binnen de betrokken bedrijfstak of bedrijfstakken, worden die vertegenwoordigers voor de toepassing van het eerste lid gelijkgesteld met vertegenwoordigers van werknemersverenigingen.

3. In het paritaire bestuur van een ondernemingspensioenfonds zijn de belanghebbenden op een zo evenwichtig mogelijke wijze vertegenwoordigd met dien verstande dat de werknemersvertegenwoordigers ten minste evenveel zetels als de werkgeversvertegenwoordigers bezetten, of, indien vertegenwoordigers van pensioengerechtigden zetels bezetten, zij tezamen met werknemersvertegenwoordigers ten minste evenveel zetels bezetten als de werkgeversvertegenwoordigers.

4. Indien een ondernemingspensioenfonds pensioenregelingen uitvoert voor meerdere ondernemingen of groepen wordt elke onderneming of groep door ten minste een werknemersvertegenwoordiger en een werkgeversvertegenwoordiger vertegenwoordigd in het paritaire bestuur.

5. De benoeming van de werknemersvertegenwoordigers in het paritaire bestuur van een ondernemingspensioenfonds vindt plaats:

- a. na verkiezing van de vertegenwoordigers door de deelnemers;
  - b. op voordracht van de vertegenwoordigers van de deelnemers in de deelnemersraad als bedoeld in artikel 115;
  - c. op voordracht van de ondernemingsraad; of
  - d. op een andere wijze, mits de ondernemingsraad heeft ingestemd met deze benoemingswijze.
6. Indien de statuten van een ondernemingspensioenfonds voorzien in stemgerechtigde vertegenwoordigers in het paritaire bestuur van anderen dan werknemers of de werkgever, worden die vertegenwoordigers voor de toepassing van het derde en vierde lid gelijkgesteld met de werknemersvertegenwoordigers.
7. Het derde tot en met zesde lid is niet van toepassing indien de onderneming waaraan het pensioenfonds was verbonden heeft opgehouden te bestaan.

Artikel 101. Samenstelling extern bestuur

Het externe bestuur van een pensioenfonds bestaat uit ten minste twee bestuurders. De bestuurders zijn niet directe vertegenwoordigers van de belanghebbenden bij het pensioenfonds.

Artikel 102. Samenstelling en taakverdeling gemengd bestuur

1. Het gemengde bestuur van een pensioenfonds bestaat uit uitvoerende bestuurders en niet uitvoerende bestuurders.
2. Het gemengde bestuur heeft ten minste twee uitvoerende bestuurders. De uitvoerende bestuurders zijn niet directe vertegenwoordigers van de belanghebbenden bij het pensioenfonds.
3. Voor de zetelverdeling van de niet uitvoerende bestuurders zijn de artikelen 100 en 104 van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat pensioengerechtigden steeds vertegenwoordigd zijn.
4. Bij de statuten van een pensioenfonds met een gemengd bestuur wordt bepaald dat de bestuurstaken worden verdeeld over niet uitvoerende bestuurders en uitvoerende bestuurders. Artikel 106, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing op de taken van de niet uitvoerende bestuurders. De taak om toezicht te houden op de taakuitoefening door bestuurders kan niet door een taakverdeling worden ontnomen aan niet uitvoerende bestuurders. Het voorzitterschap van het bestuur, het doen van voordrachten voor benoeming van een bestuurder en het vaststellen van de bezoldiging van uitvoerende bestuurders kan niet aan een uitvoerende bestuurder worden toebedeeld. Niet uitvoerende bestuurders zijn natuurlijke personen.
5. De uitvoerende bestuurders nemen niet deel aan de besluitvorming over het vaststellen van de bezoldiging van uitvoerende bestuurders.
6. Bij of krachtens de statuten kan worden bepaald dat een of meer bestuurders rechtsgeldig kunnen besluiten over zaken die tot zijn respectievelijk hun taak behoren. Bepaling krachtens de statuten geschiedt schriftelijk.

Artikel 103. Raadpleging pensioengerechtigden

1. Een pensioenfonds met een paritair bestuur waarvan:
  - a. het aantal pensioengerechtigden ten minste 10% bedraagt van de som van het aantal deelnemers en het aantal pensioengerechtigden en waarvan het aantal pensioengerechtigden ten minste 25 personen bedraagt; of
  - b. het aantal pensioengerechtigden ten minste 1000 personen bedraagt;raadpleegt schriftelijk de pensioengerechtigden over opname van pensioengerechtigden in het bestuur, tenzij bij het pensioenfonds al is voorzien in een bestuur waarin vertegenwoordigers van pensioengerechtigden zitting hebben.
2. Het pensioenfonds volgt met betrekking tot opname van pensioengerechtigden in het bestuur de wens van de meerderheid van de responderende pensioengerechtigden, mits ten minste 25% van het aantal pensioengerechtigden zijn voorkeur kenbaar heeft gemaakt.
3. Eens in de vijf jaar herhaalt het pensioenfonds de raadpleging indien dit wordt verzocht door tenminste 5% van de pensioengerechtigden, tenzij de pensioengerechtigden al in het bestuur zijn vertegenwoordigd.

Artikel 104. Zetelverdeling pensioengerechtigden en werknemers in paritair bestuur

1. De verdeling van de zetels van vertegenwoordigers van werknemersverenigingen of werknemersvertegenwoordigers en vertegenwoordigers van pensioengerechtigden in het paritaire bestuur van een pensioenfonds vindt plaats op basis van de onderlinge getalsverhoudingen, met dien verstande dat de vertegenwoordigers van pensioengerechtigden ten hoogste de helft van het aantal zetels in het paritaire bestuur van een pensioenfonds bezetten dat vertegenwoordigers van werknemersverenigingen of werknemersvertegenwoordigers en vertegenwoordigers van pensioengerechtigden gezamenlijk bezetten.
2. In het paritaire bestuur van een ondernemingspensioenfonds kunnen, in afwijking van het eerste lid, vertegenwoordigers van pensioengerechtigden meer zetels bezetten dan

werknemersvertegenwoordigers, indien het aantal deelnemers minder bedraagt dan 10% van de som van het aantal deelnemers en pensioengerechtigden.

3. De benoeming van de vertegenwoordigers van pensioengerechtigden in het paritaire bestuur van een pensioenfonds vindt plaats na verkiezing van de vertegenwoordigers door de pensioengerechtigden.

Artikel 105. Intern toezicht pensioenfondsen

1. Het intern toezicht bij een bedrijfstakpensioenfonds met een paritair of extern bestuur wordt uitgeoefend door een raad van toezicht.

2. Het intern toezicht bij een ondernemingspensioenfonds met een paritair of extern bestuur wordt uitgeoefend door een raad van toezicht of een jaarlijkse visitatie door een visitatiecommissie.

3. Het intern toezicht bij een pensioenfonds met een gemengd bestuur wordt uitgeoefend door de niet uitvoerende bestuursleden.

Artikel 106. Samenstelling en taken raad van toezicht en visitatiecommissie

1. De raad van toezicht of de visitatiecommissie bestaat uit ten minste drie onafhankelijke personen.

2. De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenbehartiging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan de deelnemersraad, het belanghebbendenorgaan of de werkgever en in het jaarverslag. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde. Artikel 107, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing op de raad van toezicht.

3. Aan de goedkeuring van de raad van toezicht zijn onderworpen de besluiten van het bestuur tot vaststelling van:

- a. het jaarverslag en de jaarrekening;
- b. de actuariële en bedrijfstechnische nota, bedoeld in artikel 145;
- c. de profielschets voor benoeming van bestuurders; en
- d. het beleid inzake beloningen.

4. Aan de goedkeuring van de raad van toezicht bij een pensioenfonds met een paritair bestuur zijn ook onderworpen de besluiten van het bestuur tot:

- a. vaststelling van een kortetermijnherstelplan als bedoeld in artikel 140 en een langetermijnherstelplan als bedoeld in artikel 138;
- b. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- c. liquidatie van het pensioenfonds;
- d. samenvoeging van pensioenfondsen als bedoeld in de definitie van ondernemingspensioenfonds in artikel 1; en
- e. het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

5. De raad van toezicht meldt disfunctioneren van het bestuur aan de deelnemersraad, het belanghebbendenorgaan en aan de partij die bevoegd is tot benoeming van het bestuur.

6. De visitatiecommissie heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De visitatiecommissie is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan de deelnemersraad, het belanghebbendenorgaan of de werkgever en in het jaarverslag.

7. Het pensioenfonds verstrekt desgevraagd aan de raad van toezicht of de visitatiecommissie tijdig alle inlichtingen en gegevens, die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig heeft. De inlichtingen worden desgevraagd schriftelijk verstrekt.

8. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld inzake dit artikel.

Artikel 107. Eisen ten aanzien van beleid

1. Ten minste twee natuurlijke personen bepalen het dagelijks beleid van een pensioenfonds.

2. De personen die het beleid van een pensioenfonds bepalen of mede bepalen richten zich bij de vervulling van hun taak naar de belangen van de bij het pensioenfonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, de pensioengerechtigden en de werkgever en zorgen ervoor dat dezen zich door hen op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.

3. Iedere bestuurder van een pensioenfonds is bevoegd een deskundige te raadplegen, of zich krachtens een bestuursbesluit, waarbij ten minste één vierde van de bestuurders zich daarvoor heeft uitgesproken, ter vergadering door een deskundige te laten bijstaan.

Artikel 108. Deskundigheid en betrouwbaarheid beleidsbepalers en toezichthouders

1. Het beleid van een pensioenfonds wordt bepaald of mede bepaald door personen die deskundig zijn in verband met de uitoefening van het bedrijf van het pensioenfonds.
2. Het intern toezicht van een pensioenfonds door een raad van toezicht wordt uitgeoefend door personen die deskundig zijn ten aanzien van de uitoefening van het toezicht binnen het pensioenfonds.
3. Het bestuur van een pensioenfonds draagt er zorg voor dat de betrouwbaarheid van de personen die het beleid van het pensioenfonds bepalen of mede bepalen en de personen die het interne toezicht, bedoeld in het tweede lid, uitoefenen buiten twijfel staat.
4. Het bestuur van het pensioenfonds meldt elke wijziging in de samenstelling van de personen die het beleid van het pensioenfonds bepalen of mede bepalen en de personen die het interne toezicht, bedoeld in het tweede lid, uitoefenen vooraf aan de toezichthouder.
5. Een wijziging als bedoeld in het vierde lid wordt niet doorgevoerd indien:
  - a. de toezichthouder binnen zes weken na ontvangst van de melding van de wijziging aan het pensioenfonds bekend maakt dat hij niet met de voorgenomen wijziging instemt; of
  - b. de toezichthouder om nadere gegevens of inlichtingen heeft verzocht en binnen zes weken na ontvangst van die gegevens of inlichtingen aan het pensioenfonds bekend maakt dat hij niet met de voorgenomen wijziging instemt.
6. Indien zich een wijziging voordoet van de antecedenten die van invloed is op de betrouwbaarheid van de personen, bedoeld in het derde lid, stelt het pensioenfonds de toezichthouder daarvan onverwijld schriftelijk in kennis.
7. De betrouwbaarheid van een persoon staat buiten twijfel wanneer dat eenmaal door de toezichthouder voor de toepassing van deze wet is vastgesteld, zolang niet een wijziging in de relevante feiten of omstandigheden een redelijke aanleiding geeft tot een nieuwe beoordeling.
8. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld met betrekking tot dit artikel.

Artikel 109. Diversiteit

In het jaarverslag van een pensioenfonds wordt gerapporteerd over de samenstelling naar leeftijd en geslacht van de deelnemersraad, het belanghebbendenorgaan en het bestuur en over de inspanningen die zijn verricht om diversiteit in de organen van het pensioenfonds te bevorderen.

Artikel 110. Bescherming leden pensioenfondsbestuur, deelnemersraad en belanghebbendenorgaan

1. De werkgever draagt er zorg voor dat de werknemers die staan of gestaan hebben op een kandidatenlijst voor de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan alsmede de leden en de gewezen leden van het pensioenfondsbestuur, de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan niet uit hoofde van hun kandidaatstelling voor of hun lidmaatschap van het pensioenfondsbestuur, de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan worden benadeeld in hun positie als werknemer.
2. Indien het pensioenfonds in zijn hoedanigheid als werkgever aan de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan een secretaris heeft toegevoegd is het eerste lid op die secretaris van overeenkomstige toepassing.
3. De deelnemersraad, het belanghebbendenorgaan en een werknemer als bedoeld in het eerste en tweede lid kunnen de kantonrechter verzoeken te bepalen dat de werkgever gevolg dient te geven aan hetgeen in deze leden is bepaald.
4. De werkgever kan de arbeidsovereenkomst niet opzeggen met de werknemer die lid is van het bestuur van een pensioenfonds, een deelnemersraad of van een belanghebbendenorgaan. Indien de werkgever aan het bestuur van een pensioenfonds, een deelnemersraad of een belanghebbendenorgaan een secretaris heeft toegevoegd, is de eerste zin op die secretaris van overeenkomstige toepassing.
5. De werkgever kan zonder voorafgaande toestemming van de kantonrechter de arbeidsovereenkomst niet opzeggen met een werknemer die geplaatst is op een kandidatenlijst voor het bestuur van een pensioenfonds, een deelnemersraad of een belanghebbendenorgaan of die korter dan twee jaar geleden lid is geweest van het bestuur van een pensioenfonds, een deelnemersraad of een belanghebbendenorgaan.
6. De toestemming van de kantonrechter wordt gevraagd bij verzoekschrift. De kantonrechter verleent de toestemming slechts indien de werkgever aannemelijk heeft gemaakt dat opzegging geen verband houdt met een omstandigheid als bedoeld in het eerste lid. Van de uitspraak staat geen hoger beroep of beroep in cassatie open.
7. Ten aanzien van personen die krachtens publiekrechtelijke aanstelling bij de werkgever werkzaam zijn, treedt een andere sector van de rechtbank in de plaats van de kantonrechter.
8. Het vierde tot en met zevende lid zijn niet van toepassing bij een opzegging gedurende de proeftijd, wegens een dringende reden, indien de werknemer schriftelijk met de opzegging instemt

of indien de opzegging geschiedt wegens de beëindiging van de werkzaamheden van de onderneming of van het onderdeel van de onderneming, waarin de werknemer uitsluitend of in hoofdzaak werkzaam is.

Artikel 111. Verbod leeftijdsgrens

Iedere bepaling die het lidmaatschap van het bestuur, de raad van toezicht, de visitatiecommissie, de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan onmogelijk maakt op grond van het bereikt hebben van een bepaalde leeftijd is nietig.

Artikel 112. Goedkeuringsrecht

Iedere bepaling die een goedkeuringsrecht inhoudt van een partij, die geen orgaan is van het pensioenfonds, inzake een besluit of voorgenomen besluit van het pensioenfonds is nietig, tenzij in deze wet anders is bepaald.

Artikel 113. Statuten

1. In de statuten van een pensioenfonds worden bepalingen opgenomen betreffende:
  - a. het doel van het pensioenfonds, waaronder een omschrijving van de werkingssfeer;
  - b. de bestemming van de middelen van het pensioenfonds;
  - c. het beheer van het pensioenfonds;
  - d. de inkomsten van het pensioenfonds;
  - e. de belegging van de gelden;
  - f. het bestuursmodel van het pensioenfonds, bedoeld in artikel 99;
  - g. de wijze waarop de bestuursleden worden benoemd en ontslagen;
  - h. bij een ondernemingspensioenfonds met een paritair of extern bestuur: de vormgeving van het intern toezicht;
  - i. de wijze waarop de leden van de raad van toezicht dan wel de visitatiecommissie worden benoemd en ontslagen;
  - j. de wijze waarop de leden van de deelnemersraad dan wel het belanghebbendenorgaan worden benoemd en ontslagen;
  - k. de wijziging van de statuten;
  - l. de liquidatie van het pensioenfonds, waaronder begrepen de verplichtingen van de liquidateuren en de bestemming van de bezittingen van het pensioenfonds; en
  - m. de wijze waarop beëindiging van een uitvoeringsovereenkomst als bedoeld in artikel 2, twaalfde lid, geschiedt.
2. De omschrijving van de werkingssfeer, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, vindt ten aanzien van een bedrijfstakpensioenfonds plaats door het omschrijven van de bedrijfsactiviteiten van de bedrijfstak.
3. Een bedrijfstakpensioenfonds dat aan werkgevers de mogelijkheid biedt om zich vrijwillig aan te sluiten bepaalt in zijn statuten onder welke voorwaarden deze vrijwillige aansluiting mogelijk is.

Artikel 114. Melding oprichting van een pensioenfonds

1. De oprichters melden de voorgenomen oprichting van een pensioenfonds uiterlijk zes weken voor de beoogde datum van oprichting aan de toezichthouder.
2. Het pensioenfonds meldt binnen drie maanden na zijn oprichting deze oprichting aan de toezichthouder.
3. Bij de melding, bedoeld in het tweede lid, worden gevoegd:
  - a. een authentiek afschrift van de akte van oprichting van het pensioenfonds;
  - b. een door het bestuur gewaarmerkt exemplaar van het reglement of de reglementen van het pensioenfonds;
  - c. een door het bestuur gewaarmerkt afschrift van de uitvoeringsovereenkomst;
  - d. een actuariële en bedrijfstechnische nota als bedoeld in artikel 145; en
  - e. een eventuele overeenkomst tot verzekering, overdracht of onderbrenging.

Artikel 114a. Toezending wijziging officiële stukken

Het pensioenfonds zendt:

- a. een authentiek afschrift van de akte houdende wijziging van de statuten;
  - b. een door het bestuur gewaarmerkt exemplaar van wijziging van de reglementen;
  - c. een door het bestuur gewaarmerkt afschrift van de wijzigingen in de uitvoeringsovereenkomst;
  - d. een door het bestuur gewaarmerkt afschrift van de wijzigingen in de actuariële en bedrijfstechnische nota als bedoeld in artikel 145; en
  - e. een door het bestuur gewaarmerkt afschrift van de wijzigingen in de eventuele overeenkomst tot verzekering, overdracht of onderbrenging;
- binnen twee weken na totstandkoming van die wijziging aan de toezichthouder.

Artikel 114b. Omzetting pensioenfonds

1. Voor omzetting van een pensioenfonds in een andere rechtsvorm als bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek is een verklaring van geen bezwaar van de toezichthouder vereist. De toezichthouder verleent de verklaring indien hij van oordeel is dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, de pensioengerechtigden en de werkgever voldoende gewaarborgd zijn.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld ten aanzien van het eerste lid.

Paragraaf 5.2 Deelnemersraad en belanghebbendenorgaan

Artikel 115. De deelnemersraad

1. Een pensioenfonds met een paritair of gemengd bestuur stelt een deelnemersraad in.
2. In de deelnemersraad zijn de deelnemers en de pensioengerechtigden evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd. De leden van de deelnemersraad vormen een zo evenwichtig mogelijke afspiegeling van de betreffende geleding.
3. Op grond van door het bestuur van het pensioenfonds vast te stellen criteria kunnen naast de in het tweede lid bedoelde vertegenwoordigers ook één of meer vertegenwoordigers van gewezen deelnemers in de deelnemersraad zitting hebben.
4. In geval van verkiezing van leden van de deelnemersraad door deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden kunnen kandidaten worden voorgedragen door verenigingen en door individuele deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.
5. Voor zover geen verkiezing door de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden plaatsvindt, maar de leden worden benoemd door verenigingen, zijn deze verenigingen evenredig aan hun ledenaantallen binnen hun geleding binnen het pensioenfonds vertegenwoordigd in de deelnemersraad.
6. Een vereniging als bedoeld in het vierde en vijfde lid bezit volledige rechtsbevoegdheid; haar statutair doel omvat mede het behartigen van de belangen van haar leden als belanghebbenden bij een pensioenfonds.
7. Een pensioenfonds is gehouden om op verzoek van werknemers of een werknemersvereniging mee te werken aan de verstrekking van informatie aan de werknemers van het fonds over het voornemen tot oprichting, of over het bestaan, van een werknemersvereniging. Een pensioenfonds is tevens gehouden om op verzoek van pensioengerechtigden of een vereniging van pensioengerechtigden mee te werken aan de verstrekking van informatie aan de pensioengerechtigden van het fonds over het voornemen tot oprichting, of over het bestaan, van een vereniging van pensioengerechtigden.
8. De deelnemersraad heeft recht op overleg met het interne toezicht.
9. Het bestuur van het pensioenfonds en de deelnemersraad komen ten minste tweemaal per kalenderjaar in vergadering bijeen. Tijdens deze vergaderingen worden de aangelegenheden aan de orde gesteld waarover het bestuur van het pensioenfonds of de deelnemersraad overleg wenselijk acht.
10. Het pensioenfonds verstrekt desgevraagd aan de deelnemersraad tijdig alle inlichtingen en gegevens, die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijze nodig heeft. De inlichtingen worden desgevraagd schriftelijk verstrekt.

Artikel 115a. Taken deelnemersraad

1. De deelnemersraad adviseert het pensioenfonds desgevraagd of uit eigen beweging over aangelegenheden die het pensioenfonds betreffen.
2. Het pensioenfonds stelt de deelnemersraad in ieder geval in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit van het pensioenfonds tot:
  - a. het nemen van maatregelen van algemene strekking;
  - b. wijziging van de statuten en reglementen van het pensioenfonds;
  - c. vaststelling van het jaarverslag, de jaarrekening, de actuariële en bedrijfstechnische nota, bedoeld in artikel 145, en een langetermijnherstelplan als bedoeld in artikel 138;
  - d. vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten indien toepassing wordt gegeven aan artikel 134;
  - e. het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid;
  - f. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
  - g. liquidatie van het pensioenfonds;
  - h. het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
  - i. het terugstorten van premie of geven van premiekorting, bedoeld in artikel 129;
  - j. samenvoeging van pensioenfondsen als bedoeld in de definitie van ondernemingspensioenfonds in artikel 1;

- k. het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
  - l. het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
  - m. voor zover van toepassing: de vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
  - n. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure; en
  - o. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.
3. Het advies van de deelnemersraad wordt op een zodanig tijdstip gevraagd dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de in het tweede lid bedoelde besluiten.
  4. De deelnemersraad adviseert het bestuur naar aanleiding van de melding van disfunctioneren van het bestuur, bedoeld in artikel 106, vijfde lid.
  5. Het pensioenfonds stelt de deelnemersraad na de in artikel 115f, aanhef en onderdeel a, bedoelde mededeling over het kortetermijnherstelplan in de gelegenheid advies uit te brengen over dit kortetermijnherstelplan.
  6. Bij het vragen van advies wordt aan de deelnemersraad een overzicht verstrekt van de beweegredenen voor het besluit en van de gevolgen die het besluit naar verwachting voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zal hebben.
  7. Het bestuur van het pensioenfonds legt verantwoording af aan de deelnemersraad over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd.
  8. De deelnemersraad heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het interne toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het jaarverslag opgenomen.

Artikel 115b. Het belanghebbendenorgaan

1. Een pensioenfonds met een extern bestuur stelt een belanghebbendenorgaan in.
2. Voor de samenstelling van het belanghebbendenorgaan zijn de artikelen 100 en 104 van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat pensioengerechtigden steeds vertegenwoordigd zijn.
3. Het belanghebbendenorgaan heeft recht op overleg met het interne toezicht.
4. Het bestuur van het pensioenfonds en het belanghebbendenorgaan komen ten minste tweemaal per kalenderjaar in vergadering bijeen. Tijdens deze vergaderingen worden de aangelegenheden aan de orde gesteld waarover het bestuur van het pensioenfonds of het belanghebbendenorgaan overleg wenselijk acht.
5. Het pensioenfonds verstrekt desgevraagd aan het belanghebbendenorgaan tijdig alle inlichtingen en gegevens, die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijze nodig heeft. De inlichtingen worden desgevraagd schriftelijk verstrekt.

Artikel 115c. Taken belanghebbendenorgaan

1. Het belanghebbendenorgaan adviseert het pensioenfonds desgevraagd of uit eigen beweging over aangelegenheden die het pensioenfonds betreffen.
2. Het pensioenfonds stelt het belanghebbendenorgaan in ieder geval in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit van het pensioenfonds tot:
  - a. het nemen van maatregelen van algemene strekking;
  - b. wijziging van de statuten en reglementen van het pensioenfonds;
  - c. vaststelling van het jaarverslag, de jaarrekening, de actuariële en bedrijfstechnische nota, bedoeld in artikel 145, en een langetermijnherstelplan als bedoeld in artikel 138;
  - d. het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
  - e. voor zover van toepassing: de vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
  - f. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure; en
  - g. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.
3. Het advies van het belanghebbendenorgaan wordt op een zodanig tijdstip gevraagd dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de in het tweede lid bedoelde besluiten.
4. Het belanghebbendenorgaan adviseert het bestuur naar aanleiding van de melding van disfunctioneren van het bestuur, bedoeld in artikel 106, vijfde lid.
5. Het pensioenfonds stelt het belanghebbendenorgaan na de in artikel 115f, aanhef en onderdeel a, bedoelde mededeling over het kortetermijnherstelplan in de gelegenheid advies uit te brengen over dit kortetermijnherstelplan.
6. Bij het vragen van advies wordt aan het belanghebbendenorgaan een overzicht verstrekt van de beweegredenen voor het besluit en van de gevolgen die het besluit naar verwachting voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zal hebben.
7. Het bestuur van het pensioenfonds legt verantwoording af aan het belanghebbendenorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd.

8. Het belanghebbendenorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het interne toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het jaarverslag opgenomen.

9. Besluiten van het bestuur kunnen bij of krachtens de statuten worden onderworpen aan de goedkeuring van het belanghebbendenorgaan, voor zover uit de wet niet anders voortvloeit. De statuten voorzien in een regeling voor geschillen over goedkeuring van besluiten door het belanghebbendenorgaan.

10. Het bestuur heeft in ieder geval goedkeuring nodig van het belanghebbendenorgaan voor elk voorgenomen besluit met betrekking tot:

- a. het strategische beleggingsbeleid;
- b. de premie;
- c. het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid;
- d. het terugstorten van premie of geven van premiekorting, bedoeld in artikel 129;
- e. vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten indien toepassing wordt gegeven aan artikel 134;
- f. samenvoeging van pensioenfondsen als bedoeld in de definitie van ondernemingspensioenfonds in artikel 1;
- g. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- h. liquidatie van het pensioenfonds;
- i. het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- j. het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek; en
- k. een overeenkomst van uitbesteding.

De goedkeuring wordt niet onthouden dan nadat het bestuur in de gelegenheid is gesteld het besluit te heroverwegen.

11. Het ontbreken van de goedkeuring van het belanghebbendenorgaan op een besluit als bedoeld in het negende of tiende lid tast de vertegenwoordigingsbevoegdheid van bestuur of bestuurders niet aan.

Artikel 115d. Verdere bevoegdheden deelnemersraad en belanghebbendenorgaan

In de statuten van het pensioenfonds kunnen aan de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan verdere bevoegdheden dan de in deze wet genoemde worden toegekend.

Artikel 115e. Informatie omtrent advies

Het pensioenfonds deelt de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan zo spoedig mogelijk schriftelijk mee, of het een advies niet of niet geheel volgt, waarbij tevens wordt meegedeeld waarom van het advies of van een daarin vervat minderheidsadvies wordt afgeweken.

Artikel 115f. Informatie aan de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan

Een pensioenfonds informeert de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan onverwijld schriftelijk over:

- a. de verplichting tot opstelling van een kortetermijnherstelplan als bedoeld in artikel 140;
- b. de verplichting tot opstelling van een langetermijnherstelplan als bedoeld in artikel 138;
- c. de aanstelling van een bewindvoerder als bedoeld in artikel 173; en
- d. de beëindiging van de situatie, bedoeld in artikel 172, waarin de bevoegdheiduitoefening van alle of bepaalde organen van een pensioenfonds is gebonden aan toestemming van een of meer door de toezichthouder aangewezen personen.

Artikel 115g. Voorzieningen deelnemersraad of belanghebbendenorgaan

1. Een pensioenfonds staat de leden van de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan het gebruik toe van de voorzieningen waarover het kan beschikken, voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van hun taken nodig is.

2. Ten aanzien van de rechten en bevoegdheden van de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan in verhouding tot het bestuur van het pensioenfonds zijn de artikelen 10, 16, 17, 18 en 22 van de Wet op de ondernemingsraden van overeenkomstige toepassing.

E

Aan artikel 135 wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. Een pensioenfonds vermeldt in zijn jaarverslag op welke wijze in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

F

In artikel 176, eerste lid, wordt "99, 100, 101, 102, 103, 105, eerste tot en met derde, vijfde tot en met achtste en tiende lid, 106, 109, 110, 111, 113, 114, 115" vervangen door: 99 tot en met 109, 113, 114, 114a, 115, 115a, 115b, 115c, 115e, 115f, 115g.

G

In artikel 192, onderdeel b, wordt "105" vervangen door: 108.

H

In artikel 212, tweede lid, wordt "de artikelen 99, 100, 101, 109 en 110" vervangen door: de artikelen 99 tot en met 104, 115, eerste lid en 115b, eerste lid.

I

In artikel 215, eerste lid, wordt "23, 102, 167" vervangen door: 23, 114, tweede en derde lid, 167.

J

Artikel 217 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het opschrift wordt "deelnemersraad" vervangen door: deelnemersraad of belanghebbendenorgaan.
2. In het eerste, tweede, zesde en elfde lid wordt "deelnemersraad" telkens vervangen door: deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan.
3. In het eerste lid wordt "artikel 111, eerste lid" vervangen door: de artikelen 115a, eerste lid, of 115c, eerste lid.

K

In artikel 218, eerste lid, wordt "artikel 111, tweede lid, onderdeel f of g" vervangen door: artikel 115a, tweede lid, onderdeel f of g.

L

Artikel 219 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "Het verantwoordingsorgaan, bedoeld in artikel 33, eerste lid, onderdeel a" vervangen door "De deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan" en wordt "het intern toezicht, bedoeld in artikel 33, eerste lid, onderdeel b," vervangen door: de raad van toezicht of visitatiecommissie.
2. In het derde lid wordt "het verantwoordingsorgaan" vervangen door: de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan.

M

Artikel 220a wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding "1." geplaatst.
2. Er worden twee leden toegevoegd, luidende:
2. Pensioenfondsen brengen hun statuten, reglementen, overeenkomsten en organen binnen twee jaar na inwerkingtreding van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in overeenstemming met die wet.
3. Artikel 104, zoals dat luidde voor inwerkingtreding van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen, blijft van toepassing op de leden, gewezen leden, werknemers die op een kandidatenlijst staan of gestaan hebben voor en de toegevoegd secretaris van een verantwoordingsorgaan.

Artikel II

De Wet verplichte beroepspensioenregeling wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 42, eerste lid, onderdeel a, vervalt "waarvoor bij beroepspensioenfondsen een verantwoordingsorgaan is ingesteld;" .

B

Artikel 107 wordt als volgt gewijzigd:

1. Onder vernummering van het eerste en tweede lid tot tweede en derde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

1. De oprichters melden de voorgenomen oprichting van een beroepspensioenfonds uiterlijk zes weken voor de beoogde datum van oprichting aan de toezichthouder.
2. In het tweede lid vervalt "door middel van een door de toezichthouder vastgesteld formulier".

C

Artikel 110 wordt vervangen door de volgende 8 artikelen, luidende:

Artikel 110. Intern toezicht

1. Het intern toezicht bij een beroepspensioenfonds wordt uitgeoefend door een raad van toezicht, door jaarlijkse visitatie of door de niet uitvoerende bestuurders indien de bestuurstaken worden verdeeld over uitvoerende en niet uitvoerende bestuurders.
2. Indien het intern toezicht wordt uitgeoefend door niet uitvoerende bestuurders is artikel 129a van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en artikel 110a, tweede lid, van overeenkomstige toepassing.

Artikel 110a. Raad van toezicht en visitatiecommissie

1. De raad van toezicht of de visitatiecommissie bestaat uit ten minste drie onafhankelijke personen.
2. De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het beroepspensioenfonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenbehartiging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan de deelnemersraad en in het jaarverslag. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde. Artikel 110b, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing op de raad van toezicht.
3. Aan de goedkeuring van de raad van toezicht zijn onderworpen de besluiten van het bestuur tot vaststelling van:
  - a. het jaarverslag en de jaarrekening;
  - b. de actuariële en bedrijfstechnische nota, bedoeld in artikel 140;
  - c. een kortetermijnherstelplan als bedoeld in artikel 135 en een langetermijnherstelplan als bedoeld in artikel 133;
  - d. de profielschets voor benoeming van bestuurders; en
  - e. het beleid inzake beloningen.
4. Aan de goedkeuring van de raad van toezicht zijn ook onderworpen de besluiten van het bestuur tot:
  - a. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het beroepspensioenfonds of de overname van verplichtingen door het beroepspensioenfonds;
  - b. liquidatie van het beroepspensioenfonds; en
  - c. het omzetten van het beroepspensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.
5. De raad van toezicht meldt disfunctioneren van het bestuur aan de deelnemersraad en aan de partij die bevoegd is tot benoeming van het bestuur.
6. De visitatiecommissie heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het beroepspensioenfonds. De visitatiecommissie is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan de deelnemersraad en in het jaarverslag.
7. Het beroepspensioenfonds verstrekt desgevraagd aan de raad van toezicht of de visitatiecommissie tijdig alle inlichtingen en gegevens, die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig heeft. De inlichtingen worden desgevraagd schriftelijk verstrekt.
8. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld inzake dit artikel.

Artikel 110b. Eisen ten aanzien van beleid

1. Ten minste twee natuurlijke personen bepalen het dagelijks beleid van een beroepspensioenfonds.
2. De personen die het beleid van een beroepspensioenfonds bepalen of mede bepalen richten zich bij de vervulling van hun taak naar de belangen van de bij het beroepspensioenfonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en de pensioengerechtigden en zorgen ervoor dat dezen zich door hen op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.
3. Iedere bestuurder van een beroepspensioenfonds is bevoegd een deskundige te raadplegen, of zich krachtens een bestuursbesluit, waarbij ten minste één vierde van de bestuurders zich daarvoor heeft uitgesproken, ter vergadering door een deskundige te laten bijstaan.

Artikel 110c. Deskundigheid en betrouwbaarheid beleidsbepalers en toezichthouders

1. Het beleid van een beroepspensioenfonds wordt bepaald of mede bepaald door personen die deskundig zijn in verband met de uitoefening van het bedrijf van het beroepspensioenfonds.
2. Het intern toezicht van een beroepspensioenfonds door een raad van toezicht wordt uitgeoefend door personen die deskundig zijn ten aanzien van de uitoefening van het toezicht binnen het beroepspensioenfonds.
3. Het bestuur van een beroepspensioenfonds draagt er zorg voor dat de betrouwbaarheid van de personen die het beleid van het beroepspensioenfonds bepalen of mede bepalen en de personen die het interne toezicht, bedoeld in het tweede lid, uitoefenen buiten twijfel staat.
4. Het bestuur van het beroepspensioenfonds meldt elke wijziging in de samenstelling van de personen die het beleid van het beroepspensioenfonds bepalen of mede bepalen en de personen die het interne toezicht, bedoeld in het tweede lid, uitoefenen vooraf aan de toezichthouder.
5. Een wijziging als bedoeld in het vierde lid wordt niet doorgevoerd indien:
  - a. de toezichthouder binnen zes weken na ontvangst van de melding van de wijziging aan het beroepspensioenfonds bekend maakt dat hij niet met de voorgenomen wijziging instemt; of
  - b. de toezichthouder om nadere gegevens of inlichtingen heeft verzocht en binnen zes weken na ontvangst van die gegevens of inlichtingen aan het beroepspensioenfonds bekend maakt dat hij niet met de voorgenomen wijziging instemt.
6. Indien zich een wijziging voordoet van de antecedenten die van invloed is op de betrouwbaarheid van de personen, bedoeld in het derde lid, stelt het beroepspensioenfonds de toezichthouder daarvan onverwijld schriftelijk in kennis.
7. De betrouwbaarheid van een persoon staat buiten twijfel wanneer dat eenmaal door de toezichthouder voor de toepassing van deze wet is vastgesteld, zolang niet een wijziging in de relevante feiten of omstandigheden een redelijke aanleiding geeft tot een nieuwe beoordeling.
8. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld met betrekking tot dit artikel.

Artikel 110d. Instelling deelnemersraad

1. Een beroepspensioenfonds stelt een deelnemersraad in.
2. De deelnemersraad heeft recht op overleg met het interne toezicht.
3. Het bestuur van het beroepspensioenfonds en de deelnemersraad komen ten minste tweemaal per kalenderjaar in vergadering bijeen. Tijdens deze vergaderingen worden de aangelegenheden aan de orde gesteld waarover het bestuur van het beroepspensioenfonds of de deelnemersraad overleg wenselijk acht.
4. Het beroepspensioenfonds verstrekt desgevraagd aan de deelnemersraad tijdig alle inlichtingen en gegevens, die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijze nodig heeft. De inlichtingen worden desgevraagd schriftelijk verstrekt.

Artikel 110e. Samenstelling deelnemersraad

1. In de deelnemersraad zijn de deelnemers en de pensioengerechtigden evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd. De leden van de deelnemersraad vormen een zo evenwichtig mogelijke afspiegeling van de betreffende geleding.
2. Op grond van door het bestuur van het beroepspensioenfonds vast te stellen criteria kunnen naast de in het eerste lid bedoelde vertegenwoordigers ook één of meer vertegenwoordigers van gewezen deelnemers in de deelnemersraad zitting hebben.

Artikel 110f. Deelnemersraad

1. Het bestuur legt verantwoording af aan de deelnemersraad over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd.
2. De deelnemersraad heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het interne toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het jaarverslag opgenomen.

3. Het beroepspensioenfonds stelt de deelnemersraad in de gelegenheid advies uit te brengen over:
- het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
  - de vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
  - het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
  - het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.
4. De deelnemersraad adviseert het bestuur naar aanleiding van de melding van disfunctioneren van het bestuur, bedoeld in artikel 110a, vijfde lid.

Artikel 110g. Diversiteit

In het jaarverslag van een beroepspensioenfonds wordt gerapporteerd over de samenstelling naar leeftijd en geslacht van de deelnemersraad en het bestuur en over de inspanningen die zijn verricht om diversiteit in de organen van het beroepspensioenfonds te bevorderen.

D

In artikel 111 wordt "een verantwoordingsorgaan" vervangen door: de deelnemersraad.

E

In artikel 112 wordt "instemmingsrecht" telkens vervangen door: goedkeuringsrecht.

F

Artikel 113, eerste lid, wordt als volgt gewijzigd:

- In onderdeel f wordt "worden benoemd" vervangen door: worden benoemd en ontslagen.
- Aan het slot van onderdeel i vervalt "en".
- Onder verlettering van onderdeel j tot onderdeel k wordt na onderdeel i een onderdeel ingevoegd, luidende:
  - de wijze waarop de leden van de raad van toezicht dan wel de visitatiecommissie worden benoemd en ontslagen; en.
- In onderdeel k wordt "het verantwoordingsorgaan" vervangen door: de deelnemersraad.

G

Aan artikel 130 wordt een lid toegevoegd, luidende:

- Een beroepspensioenfonds vermeldt in zijn jaarverslag op welke wijze in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

H

In artikel 171, eerste lid, wordt "110, eerste, tweede, derde, vijfde tot en met achtste en tiende lid, 113" vervangen door: 110 tot en met 110g, 113.

I

In artikel 187, onderdeel b, wordt "110" vervangen door: 110c.

J

In artikel 209, eerste lid, wordt "de artikelen 107, 162" vervangen door: de artikelen 107, tweede en derde lid, 162.

K

Artikel 212 wordt als volgt gewijzigd:

- In het eerste lid wordt "Het verantwoordingsorgaan, bedoeld in artikel 42, eerste lid, onderdeel a" vervangen door "De deelnemersraad" en wordt "het intern toezicht, bedoeld in artikel 42, eerste lid, onderdeel b," vervangen door: de raad van toezicht of visitatiecommissie.
- In het derde lid wordt "het verantwoordingsorgaan" vervangen door: de deelnemersraad.

L

Aan artikel 214 wordt een lid toegevoegd, luidende:

6. Beroepspensioenfondsen brengen hun statuten, reglementen, overeenkomsten en organen binnen twee jaar na inwerkingtreding van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in overeenstemming met die wet.

Artikel III

De Invoerings- en aanpassingswet Pensioenwet wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt "44, eerste lid, 45a, 47, eerste lid, 48" vervangen door: 44, eerste lid, 48.

2. In het derde lid wordt " 44, tweede lid, 47, tweede lid, 48a" vervangen door: 44, tweede lid, 48a.

B

De artikelen 45, 45a, 46 en 47 vervallen.

Artikel IV

In artikel 113c, eerste lid, van de Wet op het notarisambt wordt "214, tweede en vijfde lid" vervangen door: 214, tweede, vijfde en zesde lid.

Artikel V

De artikelen van deze wet treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel VI

Deze wet wordt aangehaald als: Wet versterking bestuur pensioenfondsen.

Memorie van toelichting

Algemeen

1. Inleiding

De tijden zijn veranderd op het gebied van pensioenen. Pensioenfondsen worden geconfronteerd met een steeds complexere omgeving. Het gaat hierbij niet alleen om de instabiliteit van de financiële markten maar ook om vergrijzing en ontgroening. De financiële crisis in 2008 leidde tot een forse daling van de dekkingsgraden van de meeste pensioenfondsen. Dit heeft het vertrouwen in de pensioensector onder druk gezet. Veel burgers hebben zich de afgelopen jaren zorgen gemaakt over hun pensioen. Wat eens zo gegarandeerd en welvaartvast leek, blijkt afhankelijk te zijn van risico's van de financiële markten. Dit heeft veel vragen opgeroepen bij deelnemers en pensioengerechtigden, onder meer over de financiële positie van pensioenfondsen, over de mogelijke gevolgen van eventuele dekkingstekorten voor de pensioenuitkeringen en over de kwaliteit van het beleggingsbeleid en het risicobeheer van het bestuur van pensioenfondsen. Het kabinet is van mening dat de wettelijke regels voor governance en medezeggenschap voor pensioenfondsen herzien moeten worden om te kunnen voldoen aan de eisen die voortvloeien uit de huidige ontwikkelingen op pensioenterrein. Het onderhavige wetsvoorstel voorziet hierin.

1.1. Aanleiding en uitgangspunten voor de herziening

Commissie Frijns

Een belangrijke aanleiding voor de herziening vormt het onderzoek van de Commissie Frijns (Commissie Beleggingsbeleid en risicobeheer, 19 januari 2010). Deze Commissie heeft onderzoek gedaan naar de wijze waarop het beleggingsbeleid, het risicobeheer, de uitvoering en de governance van pensioenfondsen zich sinds 1990 heeft ontwikkeld in relatie tot de doelstelling en het risicodraagvlak van pensioenfondsen. De Commissie Frijns concludeert onder meer dat:

- *de omgeving waarin pensioenfondsen opereren sterk is veranderd*
De onrust op de internationale financiële markten en de uitbreiding van het toezicht stellen pensioenfondsbesturen voortdurend op de proef. In 2008 kwam daar nog de financiële crisis bij. Pensioenpremies als percentage van de loonsom zijn structureel omhoog gegaan. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is hoger geworden. De maatschappelijke belangstelling voor pensioen is veel groter geworden.
- *de pensioenfondsen door de vergrijzing kwetsbaarder zijn geworden*
Pensioenfondsen zijn "ageing giants": meer dan 60% van het totale pensioenvermogen is bestemd voor pensioenen, die al zijn ingegaan of die binnen 10 jaar zullen ingaan. Dit betekent dat hun beleggingshorizon korter wordt en daarmee ook hun vermogen om te herstellen van negatieve beleggingsresultaten;
- *en afhankelijker van financiële markten.*
Zij zijn steeds meer gaan beleggen in zakelijke waarden als aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen. Dit is deels voortgekomen uit de noodzaak om een hoger rendement te behalen, om de pensioenkosten laag te houden. Daardoor is ook het risicoprofiel van pensioenfondsen (aanzienlijk) toegenomen.
- *de meeste pensioenfondsen echter structureel te weinig aandacht hebben voor risicobeleid en uitvoering van beleggingsbeleid.*
De uitvoering van het vermogensbeheer is massaal uitbesteed. De risico's van en de 'grip' op uitbesteding krijgen te weinig aandacht.
- *het governance model verbetering behoeft.*
Het bestuur dient aantoonbaar zodanige expertise/deskundigheid te bezitten op het gebied van risicomangement en vermogensbeheer dat het in staat is initiërend op te treden. Pensioenfondsen hebben echter steeds meer moeite om voldoende gekwalificeerde bestuurders te vinden in de kringen van belanghebbenden. Om toch voldoende expertise binnen besturen te verkrijgen zal daarom naast de bestaande modellen meer ruimte moeten worden geboden voor andere modellen, waar een grotere rol is weggelegd voor deskundigen in het bestuur van pensioenfondsen.

Ook onderzoeken van De Nederlandsche Bank (DNB) laten zien dat het belangrijk is de deskundigheid te versterken. Zo blijkt uit onderzoek van DNB naar het beleggingsbeleid van pensioenfondsen in 2009 dat er in meerdere gevallen sprake was van materiële tekortkomingen in de governance en bedrijfsvoering (DNB Kwartaalbericht, december 2009). Pensioenfondsen blijken niet altijd doordrongen van de rol en het belang van een adequate risicobeheersing. Adequate governance en beheersing vormen een basisvoorwaarde voor een gezond beleggingsbeleid. Hoewel DNB in de beleggingsonderzoeken van 2010 bij sommige fondsen substantiële verbeteringen

constateert, is de kwaliteit van het beleggingsbeleid en het risicobeheer naar de opvatting van DNB sectorbreed nog niet op het gewenste niveau. Bij veel pensioenfondsen staat de complexiteit van het beleggingsbeleid onvoldoende in verhouding tot het niveau van de risicobeheersing en de aanwezige expertise. Bij een aantal pensioenfondsen ontbreekt voldoende 'countervailing power' ten opzichte van de vermogensbeheerder in de vorm van onafhankelijk en adequaat risicobeheer op het niveau van het pensioenfonds (Nieuwsbericht DNB 28 april 2011 over Brief aan pensioenfondsbesturen inzake resultaten beleggingsonderzoeken 2010).

Uit de onderzoeksresultaten van de Commissie Frijns en DNB vloeit derhalve voort dat het van groot belang is de deskundigheid van het bestuur van het pensioenfonds te versterken. Versterking van deskundigheid vormt dan ook een van de uitgangspunten van de herziening van wettelijke regels.

Verschuiving risicodragerschap richting deelnemers en gepensioneerden

Een tweede aanleiding voor de herziening is de verschuiving van het risicodragerschap richting deelnemers, gepensioneerden en andere aanspraakgerechtigden. De Commissie Goudswaard (Commissie Toekomstbestendigheid Aanvullende Pensioenregelingen, 27 januari 2010) concludeert dat werknemers en pensioengerechtigden risico's lopen ten aanzien van hun pensioenaanspraken en -rechten. Ook de recente discussies over nieuwe pensioencontracten en de stabilisatie van de werkgeversbijdrage laten zien dat het risicodragerschap van deelnemers en pensioengerechtigden een steeds belangrijker rol gaat spelen. De verschuiving van het risicodragerschap richting deelnemers en pensioengerechtigden kan uiteindelijk niet zonder gevolgen blijven voor de rol van de betreffende partijen in de governance en de medezeggenschap.

De (mede)zeggenschap van deelnemers en pensioengerechtigden is momenteel geregeld via de deelnemersraad die adviesrechten heeft of soms via (hun recht op) een zetel in het bestuur. De huidige (mede)zeggenschapstructuur doet echter onvoldoende recht aan een adequate vertegenwoordiging van deze risicodragers in de verschillende organen. Dit is eerder ook geconstateerd door de leden Koser Kaya en Blok in het initiatiefwetsvoorstel tot wijziging van de Pensioenwet met betrekking tot een evenwichtige samenstelling van en de medezeggenschap in pensioenfondsbesturen (Kamerstukken I 2009/10, 31 537, A).

Een tweede uitgangspunt voor de herziening van de wettelijke regels is dan ook een adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers.

Onduidelijkheid over en overlap van taken van organen

Een derde aanleiding voor de herziening vormt ten slotte de onduidelijkheid over en overlap van taken van de verschillende organen. In 2008 is onder verantwoordelijkheid van de Sociaal-Economische Raad (SER) onderzoek gedaan naar medezeggenschap en goed pensioenfondsbestuur. Beide rapporten ('Eindevaluatie Medezeggenschap Gepensioneerden' en 'Inventarisatie Principes voor goed pensioenfondsbestuur') zijn op 19 maart 2009 gepubliceerd. Hoewel deze evaluatie niet bedoeld was als beoordeling, zijn toch knelpunten zichtbaar geworden die de werking van een goede governance in de weg kunnen staan. Zo zijn de taken van de organen van het fonds niet altijd duidelijk.

Gevolg hiervan kan zijn dat fondsen moeite hebben met afbakening van verantwoordelijkheden, rollen en taken van de verschillende organen.

Een derde uitgangspunt voor de herziening is dan ook de stroomlijning van taken en organen.

Bij de herziening van de wettelijke regels over governance en medezeggenschap staan derhalve de volgende uitgangspunten centraal, die gelijktijdig en in onderlinge samenhang moeten worden gezien:

1. versterking van deskundigheid;
2. adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers;
3. stroomlijning van taken en organen.

Tot slot is van belang dat tweede pijler pensioen een arbeidsvoorwaarde is waarvoor sociale partners de primaire verantwoordelijkheid dragen. Er bestaat immers geen wettelijke pensioenplicht. Dit betekent dat de herziening voldoende recht moet doen aan de verantwoordelijkheid van de sociale partners. Hen moeten daartoe voldoende keuzemogelijkheden worden geboden. Het wetsvoorstel bevat daarom drie bestuursmodellen, waaruit gekozen kan worden. Hiermee wordt ook recht gedaan aan de verscheidenheid binnen de pensioensector.

1.2. Hoofdelementen van het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel bevat drie bestuursmodellen waaruit sociale partners kunnen kiezen. Het betreft het paritaire bestuursmodel, het externe bestuursmodel en het gemengde bestuursmodel. Het

eerste model is een aangepast bestaand model, de laatste twee modellen zijn nieuw. Bij de vormgeving van deze bestuursmodellen is rekening gehouden met de drie uitgangspunten van de herziening: versterking van deskundigheid, adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers en stroomlijning van taken en organen.

Bestuursmodellen

Het paritaire bestuursmodel

Het paritaire bestuursmodel sluit aan bij de huidige praktijk. Sociale partners nemen plaats in het pensioenfondsbestuur. Het bestuur is gehouden aan de verplichting om de belangen van allen die bij het fonds betrokken zijn te behartigen.

Ter versterking van de deskundigheid is een aantal aanpassingen doorgevoerd. Zo is in de wet verduidelijkt dat ook externe deskundigen in het bestuur kunnen worden toegelaten als

vertegenwoordigers namens een van de drie geledingen (werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden). Tevens wordt het intern toezicht verstevigd. Zo dienen bedrijfstakpensioenfondsen in dit model een permanente raad van toezicht in te stellen.

Ondernemingspensioenfondsen krijgen een keuze voor een permanente raad van toezicht of een visitatiecommissie die jaarlijks (in plaats van driejaarlijks) visiteert.

Een adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers wordt bereikt door alle pensioenfondsen te verplichten een deelnemersraad in te stellen. Op dit moment geldt een dergelijke verplichting alleen voor bedrijfstakpensioenfondsen. Ondernemingspensioenfondsen hoeven hiertoe alleen onder voorwaarden over te gaan. Verder worden de mogelijkheden tot bestuursparticipatie van pensioengerechtigden uitgebreid. Nu hebben de pensioengerechtigden bij een ondernemingspensioenfonds een keuzerecht tussen een vertegenwoordiging via de deelnemersraad of een vertegenwoordiging in het bestuur. In het nieuwe paritaire bestuursmodel komt er ook een wettelijk keuzerecht bij bedrijfstakpensioenfondsen. Dit keuzerecht beperkt zich tot wel of geen bestuursparticipatie aangezien elk pensioenfonds reeds verplicht zal zijn een deelnemersraad in te stellen. Met deze aanpassingen wordt de positie van deelnemers en pensioengerechtigden binnen de organisatie van het pensioenfonds versterkt. Hiermee wordt recht gedaan aan de gewijzigde risicoverdeling.

Stroomlijning van taken en organen heeft tot doel de bestuurbaarheid te vergroten en de bureaucratie te verminderen. Daartoe zijn taken en bevoegdheden anders belegd. Zo zijn de taken van het verantwoordingsorgaan ondergebracht bij de deelnemersraad. Hierdoor ontstaat een deelnemersraad met zowel adviesrechten als verantwoordingstaken. Het verantwoordingsorgaan houdt op te bestaan.

Het externe bestuursmodel

Het externe model maakt het mogelijk om het fonds te laten besturen door onafhankelijke beroepsbestuurders die geen binding hebben met een van de drie geledingen. Bij een beroepsbestuurder wordt gedacht aan een persoon wiens beroep bestuurder is en deze functie tegen betaling verricht. Een externe bestuurder moet uiteraard voldoen aan de deskundigheids- en betrouwbaarheidseisen van DNB.

De externe bestuurders hebben dezelfde bevoegdheden als een paritair bestuur, met dien verstande dat het belanghebbendenorgaan – een orgaan samengesteld uit de drie geledingen - een goedkeuringsrecht heeft ten aanzien van belangrijke besluiten. Hiertoe is besloten, aangezien werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden in het externe bestuursmodel geen zitting meer hebben in het bestuur.

Het goedkeuringsrecht heeft betrekking op besluiten als de wijziging van het strategisch beleggingsbeleid, het premiebeleid, het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid, het terugstorten van premie of het geven van premiekorting en een aantal institutionele beslissingen waaronder liquidatie van het fonds, samenvoeging van fondsen en het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm. Goedkeuring van deze besluiten garandeert dat werkgevers, werknemers en gepensioneerden grip houden op bestuursbeslissingen die hun belangen direct raken. Het belanghebbendenorgaan heeft naast goedkeuring ook nog advies- en verantwoordingstaken. De advies- en verantwoordingstaken zijn vergelijkbaar met de huidige taken van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan.

Het gemengde bestuursmodel

Het gemengde bestuursmodel wordt ook wel het 'one tier board' genoemd. In dit model zitten uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders gezamenlijk in het bestuur. De uitvoerende bestuurders worden in dit model gevormd door de beroepsbestuurders. De niet-uitvoerende bestuurders bestaan uit vertegenwoordigers van de drie geledingen. Deze bestuurders houden toezicht op de uitvoerende bestuurders. Al deze partijen zullen op deskundigheid worden getoetst door de toezichthouder. Het bestuur wordt voorgezeten door een voorzitter. Deze voorzitter dient

afkomstig te zijn uit het midden van de geledingen. In dit model kan de deskundigheid van zowel de sociale partners en pensioengerechtigden als van de beroepsbestuurders worden benut binnen het bestuur.

Overige wijzigingen

Om de transparantie inzake het beleggingsbeleid te vergroten bevat het wetsvoorstel de verplichting voor pensioenfondsen om in hun jaarverslag te rapporteren over de wijze waarop zij in hun beleggingsbeleid rekening houden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Verder is er een meldingsplicht opgenomen bij het voornemen tot oprichting van een pensioenfonds. Tot slot bevat het wetsvoorstel een aantal voorzieningen gericht op een evenwichtige afspiegeling naar geslacht en leeftijd van de organen van pensioenfondsen zodat de diversiteit vergroot wordt.

1.3. Relatie met het initiatiefwetsvoorstel van de leden Koser Kaya en Blok

Bij de uitwerking van het paritaire bestuursmodel is rekening gehouden met het initiatiefwetsvoorstel van de leden Koser Kaya en Blok. Net als beide initiatiefnemers is het kabinet voorstander van een keuzerecht voor pensioengerechtigden bij bedrijfstakpensioenfondsen voor bestuursparticipatie, voor meer diversiteit, voor het verbeteren van de informatieverstrekking over verenigingen van pensioengerechtigden en werknemers, het herhalen van de raadpleging onder pensioengerechtigden over bestuursparticipatie en voor de mogelijkheid om beroepsbestuurders toe te laten als vertegenwoordiger van pensioengerechtigden en deelnemers.

Het initiatiefwetsvoorstel richt zich met name op de bestuursparticipatie van pensioengerechtigden. Het kabinet kiest voor een integrale aanpak van de governance en medezeggenschap via het onderhavige wetsvoorstel.

Het onderhavige wetsvoorstel kijkt op twee punten af van het voorstel van Koser Kaya en Blok, juist vanwege de integrale aanpak en de noodzaak de bestuurbaarheid te garanderen. Zo is in het onderhavige wetsvoorstel het aantal zetels voor pensioengerechtigden gemaximeerd om te voorkomen dat een deelbelang in het bestuur een blokkerende macht kan vormen en dat werkgevers zo in de minderheid kunnen komen.

Tot slot kiest het kabinet ervoor om het algemene beroepsrecht bij de deelnemersraad te laten en niet toe te kennen aan een minderheid van de deelnemersraad ten aanzien van alle aangelegenheden waarover de deelnemersraad nu een adviesrecht heeft. Het kabinet is van mening dat er al genoeg mogelijkheden zijn voor bezwaar en beroep. Een beroepsrecht voor een minderheid gaat ten koste van bestuurbaarheid en is ook niet nodig doordat in het onderhavige wetsvoorstel wordt voorgesteld dat het intern toezicht toeziet op evenwichtige belangenbehartiging.

2. Versterken van de deskundigheid

Het wetsvoorstel bevat een aantal voorzieningen gericht op versterking van de deskundigheid. Deze worden in het nu volgende nader toegelicht.

2.1. Mogelijkheid van beroepsbestuurders

Pensioenfondsbesturen zijn nu altijd primair samengesteld uit vertegenwoordigers van werkgevers(-) en werknemers(-organisaties). Dit kunnen mensen zijn die namens de vakorganisaties een zetel in een of meerdere fondsbesturen bezetten, mensen die bij de werkgever in dienst zijn of in de bedrijfstak werkzaam zijn, maar ook pensioengerechtigden. Al deze bestuurders voldoen aan de wettelijke deskundigheids- en betrouwbaarheidseisen en zijn daarop getoetst door DNB.

Door het zwaarder worden van het bestuurswerk is het voor pensioenfondsen echter moeilijker geworden om geschikte vertegenwoordigers van de geledingen van werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden te vinden. Het wetsvoorstel verduidelijkt dat ook externe deskundigen in het bestuur kunnen worden toegelaten namens de geledingen. Tevens biedt het de mogelijkheid om een volledig extern bestuur in te stellen. Het gaat dan om mensen die beroepsbestuurder zijn en geen directe band hebben met een van de geledingen. Via het toelaten van beroepsbestuurders van buiten de geledingen wordt het eenvoudiger om de benodigde (en mogelijk schaarse) kennis en kunde in het bestuur te halen.

2.2 Versteving van intern toezicht

De versterking van de deskundigheid wordt daarnaast ondersteund door een versteving van het intern toezicht. Op grond van de principes voor goed pensioenfondsbestuur kunnen fondsbesturen nu opteren voor de volgende varianten van het intern toezicht, te weten een raad van toezicht, een visitatiecommissie, een auditcommissie of een one tier board. Uit het onderzoek van de SER uit 2009 blijkt dat bij de meeste fondsen het intern toezicht door een visitatiecommissie wordt uitgevoerd. Deze commissie beoordeelt het functioneren van het bestuur gemiddeld eens in de drie jaar. Problemen op het terrein van risicobeheersing (zoals rondom uitbesteding, het hanteren van een adequate beleggingsmix, het verloop binnen het bestuur) laten zien dat de huidige vormgeving van het intern toezicht zwak is. De frequentie is te beperkt en het orgaan heeft geen bevoegdheden om in te grijpen.

Het kabinet acht het van belang dat het intern toezichtorgaan zich tijdig een goed oordeel kan vormen van het functioneren van het bestuur, in het bijzonder van risicobeheer en dat het voldoende mogelijkheden heeft om het bestuur te corrigeren.

Het kabinet is er niet van overtuigd dat de huidige vormgeving van de visitatiecommissie aan deze eisen kan voldoen. De toezichtfrequentie van de visitatiecommissie zal derhalve worden verhoogd. De optie van de auditcommissie wordt geschrapt, aangezien deze doorgaans wordt gezien als een onderdeel van de raad van toezicht. De raad van toezicht wordt versterkt.

Concreet leidt dit tot het voorstel om bij bedrijfstakpensioenfondsen met een paritair of extern bestuur een permanente raad van toezicht in te stellen. Ondernemingspensioenfondsen met een paritair of extern bestuur krijgen een keuze voor een permanente raad van toezicht of een visitatiecommissie die jaarlijks (in plaats van minimaal eens in de drie jaar) visiteert.

Er is gekozen voor een permanente raad van toezicht bij bedrijfstakpensioenfondsen omdat bij bedrijfstakpensioenfondsen de aangesloten werkgevers alsmede de werknemers meer op afstand staan van het fonds dan bij ondernemingspensioenfondsen. Zo zijn de werkgevers en de werknemers meer indirect via de vakverenigingen vertegenwoordigd. Verder kan een individuele werkgever bij een bedrijfstakpensioenfonds geen afspraken maken met het fonds in de uitvoeringsovereenkomst. Hierdoor ligt het meer voor de hand om een permanent toezichtsorgaan in te stellen. Bij een ondernemingspensioenfonds kan de werkgever meer invloed uitoefenen via de uitvoeringsovereenkomst met het fonds. Doordat veel meer in het contract wordt vastgelegd en door de directere vorm van vertegenwoordiging is de noodzaak voor een permanent orgaan minder aanwezig. Dat neemt niet weg dat er uiteraard wel voor kan worden gekozen.

Taken en bevoegdheden intern toezicht

De raad van toezicht en de visitatiecommissie behouden alle taken die zij op basis van de principes voor goed pensioenfondsbestuur ook al hadden. Zo hebben de raad van toezicht en de visitatiecommissie tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds, en zijn ze ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing. De raad van toezicht alsmede de visitatiecommissie bestaat uit tenminste drie onafhankelijke personen. Onder onafhankelijkheid wordt allereerst verstaan dat de leden geen binding hebben met de belanghebbenden in het fonds. Verder wordt onder onafhankelijkheid verstaan dat er geen onderling toezicht tussen pensioenfondsen wordt gerealiseerd. Bestuurder van pensioenfonds A kan geen toezichthouder worden bij fonds B, als er een bestuurder van fonds B toezichthouder is bij fonds A.

Ter vergroting van de transparantie zullen de raad van toezicht en de visitatiecommissie over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden rapporteren aan de deelnemersraad bij het paritaire en het gemengde model en aan het belanghebbendenorgaan bij het externe model, aan de werkgever en verslag doen van de bevindingen in het jaarverslag.

Aanvullende taken raad van toezicht

Ter versterking van het interne toezicht wordt aan de raad van toezicht nog een aantal extra bevoegdheden toegekend. Aangezien een pensioenfonds bij zijn taakvervulling voortdurend allerlei tegengestelde belangen tegen elkaar moet afwegen, krijgt de raad van toezicht de nadrukkelijke taak er op toe te zien dat dit op een evenwichtige wijze gebeurt. Gezien het verschil in belang tussen premiebetalers en ontvangers van pensioen en de verschuiving van het risicodragerschap is dat een wenselijke versterking. Verder wordt er op deze manier recht gedaan aan de maatschappelijke roep om verdere versterking van deskundigheid en toezicht.

De raad van toezicht richt zich bij de vervulling van zijn taak naar het belang van het fonds en weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van bij het fonds betrokkenen af. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde.

Overwogen is aan de raad van toezicht de benoeming en ontslag van bestuurders toe te kennen. In veel sectoren met een onafhankelijk toezichtsorgaan heeft dit orgaan deze bevoegdheid. Pensioen

is een echter arbeidsvoorwaarde. Derhalve hebben sociale partners een belangrijke rol. Benoeming van bestuursleden door een onafhankelijke partij die geen belanghebbende is, past hier niet bij. Daarom is ervoor gekozen, dat in het geval het bestuur disfunctioneert, de raad van toezicht dit meldt bij de deelnemersraad bij een paritair model of bij het belanghebbendenorgaan bij een extern model alsmede aan de partij die bevoegd is tot benoeming van het bestuur. De wijze waarop bestuursleden worden benoemd en ontslagen is neergelegd in de statuten. De benoemende partij kan vervolgens ervoor kiezen een nieuwe bestuurder te benoemen. In andere gevallen kan de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan eventueel verdere stappen nemen richting het bestuur, bijvoorbeeld via het enquêterecht.

Verder krijgt de raad van toezicht een aantal goedkeuringsrechten. Het gaat dan om de besluiten van het bestuur tot vaststelling van het jaarverslag en de jaarrekening, de actuariële en bedrijfstechnische nota (zie artikel 145 PW), een kortetermijnherstelplan (zie artikel 140 PW) en een langetermijnherstelplan (zie artikel 138 PW), de profielschets voor benoeming van bestuurders en het beleid inzake beloningen. Ook betreft het een aantal institutionele beslissingen waaronder liquidatie van het fonds, samenvoeging van fondsen en het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm.

Door de raad van toezicht een goedkeuringsrecht te geven van de profielschets van een nieuwe bestuurder ziet de raad van toezicht erop toe dat het bestuur door een goede samenstelling over de vereiste deskundigheid en competenties beschikt om een fonds te besturen.

Verder is voor de versterking van het intern toezicht noodzakelijk dat de leden van de raad van toezicht deskundig en betrouwbaar zijn. Dit zal worden getoetst door DNB.

2.3. Verscherping van deskundigheidstoets

Verdere versterking van de deskundigheid zal worden gerealiseerd via een verscherping van de deskundigheidstoetsing van (mede)beleidsbepalers. Het Ministerie van Financiën heeft samen met de beide toezichthouders DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), en in overleg met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), een nieuw voorstel onder de Wet op het financieel toezicht (Wft) voor de toets voor bestuurders en commissarissen voorgesteld, ter vervanging van de huidige deskundigheidstoets. Dit voorstel is onlangs aan de Tweede Kamer aangeboden (Wijziging van de Wet op het financieel toezicht, de Wet financiële markten BES en de Wet toezicht trustkantoren in verband met de introductie van de geschiktheidseis en de versterking van de samenwerking tussen de toezichthouders in het kader van de geschiktheidstoets en de betrouwbaarheidstoets, Kamerstukken II 2010/11, 32 786, nr.2).

Deze nieuwe toets volgt uit de aanbevelingen van de Commissie Scheltema (Rapport van de commissie van Onderzoek DSB Bank, 23 juni 2010). Uit dit rapport volgt dat de term geschiktheid in sommige gevallen beter zou passen bij hetgeen daadwerkelijk wordt getoetst dan de term deskundigheid. Geschiktheid omvat zowel kennis, vaardigheden als professioneel gedrag.

De voorgenomen wijziging in de Wft zal voorzover mogelijk ook in de Pensioenwet (PW) en de Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb) worden opgenomen. Om te voorkomen dat verschillen kunnen ontstaan in de toetsingsvereisten, zullen de wijzigingen pas in de PW en de Wvb worden overgenomen, nadat ze in de Wft zijn verankerd.

Door de gewijzigde toets en aangescherpte formuleringen wordt het ook duidelijker hoe de individuele toetsing zich verhoudt tot de toets op aanwezige kennis en kunde in het collectief. Met deze voorgenomen wijziging worden daarmee de bezwaren van de toezichthouder bij de huidige toetsing weggenomen. DNB zou namelijk graag zien dat de wet- en regelgeving over de deskundigheidstoets voor beleidsbepalers van pensioenfondsen wordt aangepast, zodat de toetsing (en hertoetsing) naar individuele deskundigheid van beleidsbepalers wordt geëxpliciteerd, waarbij het samenstel en het functioneren van het collectief van beleidsbepalers een onderdeel van deze toetsing zal blijven (zie bijlage bij Kamerstukken II 2010/11, 32 043, nr. 24). De nieuwe geschiktheidstoets zal voor alle (mede)beleidsbepalers (waaronder niet-uitvoerende bestuurders in het gemengde model) bij het pensioenfonds en leden van de raad van toezicht gaan gelden.

3. Adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers

Het wetsvoorstel versterkt de positie van de deelnemers en pensioengerechtigden binnen de organisatie van het pensioenfonds. De wijze waarop dit is gebeurd verschilt per bestuursmodel en per orgaan.

3.1. Versterking medezeggenschap

In het paritaire en gemengde bestuursmodel wordt de positie van deelnemers en pensioengerechtigden versterkt via de deelnemersraad. Elk fonds met een van deze bestuursmodellen dient een deelnemersraad in te stellen. In de deelnemersraad zijn de deelnemers en pensioengerechtigden evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd. Het verantwoordingsorgaan, waarin ook de werkgever zitting had, vervalft. De verantwoordingsbevoegdheden gaan over naar de deelnemersraad. De deelnemers en pensioengerechtigden krijgen op deze wijze een sterkere positie binnen de organisatie van het pensioenfonds.

3.2. Meer mogelijkheden tot bestuursparticipatie pensioengerechtigden

Deelnemers worden reeds in de fondsbesturen vertegenwoordigd via de werknemers(verenigingen). Pensioengerechtigden hebben nu soms zitting in de besturen. Bij ondernemingspensioenfondsen hebben pensioengerechtigden een keuzerecht tussen het instellen van een deelnemersraad of een vertegenwoordiging in het bestuur, bij bedrijfstakpensioenfondsen is er geen verplichting, maar hebben sommige besturen wel voor vertegenwoordiging van pensioengerechtigden gekozen. Het kabinet stelt voor om bij bedrijfstakpensioenfondsen met een paritair bestuur ook een wettelijk keuzerecht te introduceren. Dit keuzerecht beperkt zich tot een keuze voor wel of geen bestuursparticipatie. Ook bij ondernemingspensioenfondsen zal de keuze hiertoe beperkt zijn, omdat er bij elk pensioenfonds verplicht een deelnemersraad aanwezig is. Bij het toelaten van een andere geleding dan werkgevers en werknemers tot het bestuur, blijft het van belang dat er een evenwicht in het bestuur blijft bestaan waarmee recht wordt gedaan aan zowel de premiebetalers als de ontvangers van de pensioenuitkering. Daarom is gekozen om de zetelverdeling tussen werknemersvertegenwoordigers en vertegenwoordigers van pensioengerechtigden bij bedrijfstakpensioenfondsen te maximeren. Pensioengerechtigden kunnen derhalve maximaal de helft van het aantal zetels van werknemersvertegenwoordigers en pensioengerechtigden gezamenlijk bezetten, tenzij het aantal deelnemers minder bedraagt dan 10% van de som van het aantal deelnemers en pensioengerechtigden. De werkgeversvertegenwoordigers behouden altijd de helft van het aantal bestuurszetels. De reden hiervoor ligt in de afstand van de aangesloten werkgevers tot het fonds en (in vele gevallen) de verplichtstelling waardoor een bepaalde mate van vertegenwoordiging in het bestuur gewenst is. Op de positie van de werkgever wordt nader ingegaan in paragraaf 4.2. Evenwicht in samenstelling kan behulpzaam zijn bij een evenwichtige besluitvorming. Verder heeft ook de raad van toezicht hier een belangrijke taak door toe te zien op de adequate belangenbehartiging van alle betrokkenen. Uiteindelijk zijn de belangen van alle betrokkenen het best behartigd via de waarborgen van professionaliteit en continuïteit tegenover de belangen van financiers en deelnemers; de betrokkenheid bij de besluitvorming en het toezicht op die besluitvorming.

3.3. Vertegenwoordiging via het belanghebbendenorgaan

In het externe bestuursmodel wordt recht gedaan aan de adequate belangenvertegenwoordiging via het belanghebbendenorgaan. In dit model bestaat het bestuur uit de beroepsbestuurders die geen binding hebben met de geledingen. Het belanghebbendenorgaan wordt daarom samengesteld uit vertegenwoordigers van werkgevers(verenigingen), vertegenwoordigers van werknemers(verenigingen) en pensioengerechtigden. Deelnemers kunnen aangemerkt worden als vertegenwoordigers van werknemers of van werknemersverenigingen. Daardoor kunnen ook bij bedrijfstakpensioenfondsen individuele deelnemers in het bestuur plaatsnemen namens de werknemersverenigingen. De pensioengerechtigden hebben een vaste plek in het belanghebbendenorgaan omdat het belanghebbendenorgaan tevens verantwoordingstaken heeft en er geen andere vorm van (mede)zeggenschap is. De verhouding tussen de drie geledingen is gelijk aan de verhouding in het paritaire bestuur van een ondernemingspensioenfonds of bedrijfstakpensioenfonds met pensioengerechtigden in het bestuur. Dit betekent dat bij een ondernemingspensioenfonds de vertegenwoordigers van de

werknemers en pensioengerechtigden ten minste evenveel zetels in het belanghebbendenorgaan bezetten als de vertegenwoordigers van de werkgever. De vertegenwoordiging van werknemers en pensioengerechtigden mag dus groter zijn dan die van de werkgever. De verdeling tussen werknemers en pensioengerechtigden is gemaximeerd. Pensioengerechtigden kunnen hooguit de helft van het tussen hen te verdelen aantal zetels bezetten, tenzij het aantal deelnemers minder bedraagt dan 10% van de som van het aantal deelnemers en pensioengerechtigden. Bij bedrijfstakpensioenfondsen wordt eveneens deze verdeling tussen de drie geledingen aangehouden, met dien verstande dat de vertegenwoordiging van werkgeversverenigingen altijd de helft van het totaal aantal zetels bezet en daardoor nooit in een minderheid kan komen.

In het gemengde bestuursmodel is de verdeling van de zetels tussen niet-uitvoerende bestuurders eveneens gelijk aan de verdeling in het paritaire bestuur van een pensioenfonds met pensioengerechtigden in het bestuur.

4. Stroomlijning van taken en organen

Om de bestuurbaarheid te vergroten en de bureaucratie te verminderen zijn in het wetsvoorstel waar dat mogelijk was taken en bevoegdheden anders belegd zodat bepaalde organen geschrapt konden worden of samengevoegd.

4.1 Verantwoordingsorgaan vervalt

De "Inventarisatie van de principes voor goed pensioenfondsbestuur" (SER, 2009) heeft enkele knelpunten zichtbaar gemaakt die de werking van een goede governance in de weg kunnen staan. Onder andere blijken de taken van de organen van het fonds niet altijd helder te zijn. Zo leidt het naast elkaar bestaan van deelnemersraad en verantwoordingsorgaan tot onduidelijkheid, mede door de overlap in taken. Zo worden de taken van het verantwoordingsorgaan ondergebracht bij de deelnemersraad. Hierdoor ontstaat een deelnemersraad met zowel adviesrechten als verantwoordingstaken. Het verantwoordingsorgaan houdt op te bestaan. Het enquêterecht dat nu is toegekend aan het verantwoordingsorgaan komt bij de deelnemersraad te liggen. In het geval een fonds een belanghebbendenorgaan heeft, heeft dit orgaan ook de taken van de deelnemersraad en het huidige verantwoordingsorgaan.

4.2. Heroverweging positie werkgever

Bij deze stroomlijning is ook de positie van de werkgever heroverwogen. Dit heeft te maken met het verschil in samenstelling van het verantwoordingsorgaan en de deelnemersraad. In het huidige verantwoordingsorgaan hebben de geleding van de werkgever, de deelnemers en de pensioengerechtigden elk recht op een derde van de zetels. In de deelnemersraad zijn de deelnemers en pensioengerechtigden evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd.

Er is voor gekozen de werkgever geen plek te geven in de nieuwe deelnemersraad waarin de advies- en verantwoordingstaken zijn samengevoegd. De reden om de werkgever geen plek meer te geven in dit orgaan is allereerst de gewijzigde risicoverdeling en het daaruit volgende belang om de positie van deelnemers en pensioengerechtigden te versterken ten opzichte van de werkgever. Ten tweede is het onnodig en ongewenst dat alle geledingen op alle niveaus meepraten. Dit betekent dat in deze nieuwe deelnemersraad de samenstelling van de huidige deelnemersraad wordt aangehouden.

Het fonds zal een eigen manier moeten vinden om verantwoording af te leggen aan de werkgever(s). Dit kan bijvoorbeeld via het jaarverslag. In de praktijk zijn er ook voorbeelden bekend van fondsen die een aparte werkgeversraad hebben ingesteld. Het intern toezicht krijgt een belangrijke rol om toe te zien op de belangenbehartiging van alle groepen, waaronder ook de belangen van de werkgever.

Het blijft wel mogelijk om ook slapers op te nemen in de deelnemersraad. De huidige bepalingen daarvoor blijven van toepassing.

4.3. Samenloop verantwoording en advies

Een deelnemersraad en een belanghebbendenorgaan krijgen beide advies- en verantwoordingstaken. Beide organen kunnen advies geven over bepaalde voorgenomen besluiten van het fondsbestuur en achteraf bij de verantwoording een oordeel vellen hoe er met dat besluit is

omgegaan. Indien het fonds daarbij niet het advies van de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan heeft overgenomen, kan er een precare situatie ontstaan. Bestuurders en deelnemersraad of belanghebbendenorgaan zullen daar in onderling overleg uit moeten komen. Dit betekent ook dat het bestuur de taak heeft om indien zij een advies wil afwijzen, hiervoor een goede onderbouwing te geven. Hiertoe is bepaald dat het fonds, conform de huidige regelingen rondom het adviesrecht voor deelnemersraden, ook aan het belanghebbendenorgaan moet aangeven of het advies niet of niet geheel wordt gevolgd en waarom van het advies wordt afgeweken. De deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan zal dan vervolgens op dat moment daaraan zijn conclusies moeten verbinden en indien gewenst gebruik maken van zijn beroepsrecht. Het ligt niet in de rede dat hierover bij de verantwoording wederom dezelfde discussie volgt.

5. Beroepspensioenfondsen

Een beroepspensioenfonds voert een verplichtgestelde regeling uit voor een bepaalde beroepsgroep, welke hoofdzakelijk uit zelfstandige beroepsbeoefenaren bestaat (zoals huisartsen, verloskundigen of loodsen). De Wet verplichte beroepspensioenregeling is hierop van toepassing. Beroepspensioenfondsen hebben met dezelfde ontwikkelingen en knelpunten op het terrein van governance te maken als ondernemingspensioenfondsen en bedrijfstakpensioenfondsen. Daarom zal ook de Wvb op het punt van de governance worden aangepast. Hierbij wordt zoveel als mogelijk aangesloten bij de wijziging van de governance voor ondernemingspensioenfondsen en bedrijfstakpensioenfondsen. Doordat bij beroepspensioenfondsen in de meeste gevallen geen sprake is van een werkgever/werknemer relatie, is de governancestructuur van beroepspensioenfondsen op enkele punten afwijkend van de governancestructuur voor pensioenfondsen in de PW.

Allereerst zijn er in de Wvb geen eisen opgenomen over de samenstelling van het bestuur van het beroepspensioenfonds. De enige eis is dat het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de beroepspensioenvereniging die de verplichtstelling van de pensioenregeling heeft aangevraagd en dat deze bestuurders deskundig en betrouwbaar zijn. In de nieuwe governancestructuur worden geen veranderingen aangebracht in de wettelijke eisen aan de samenstelling van het bestuur. Ten tweede hebben de huidige beroepspensioenfondsen alleen een verantwoordingsorgaan en geen deelnemersraad. Het wetsvoorstel voorziet in een andere naam voor het verantwoordingsorgaan van beroepspensioenfondsen. Dit orgaan zal in de toekomst deelnemersraad heten. Verder zal duidelijk worden gemaakt dat de samenstelling conform de samenstelling van de deelnemersraad van de andere pensioenfondsen moet zijn, dat wil zeggen dat actieve deelnemers en pensioengerechtigden zitting hebben op basis van evenredigheid.

De focus zal bij beroepspensioenfondsen derhalve liggen bij de versterking van de deskundigheid. Dit zal worden gerealiseerd via versterking van het intern toezicht en door aanpassing van de deskundigheidstoets. Het is al mogelijk dat er externe beroepsbestuurders in het bestuur zitting hebben, als zijnde vertegenwoordigers van de beroepspensioenvereniging. Bestuursleden hoeven dus geen deelnemers of pensioengerechtigden van het fonds te zijn. Het aantrekken van een extern bestuurslid dat in het bestuur plaatsneemt namens de beroepspensioenvereniging is derhalve al een mogelijkheid om de deskundigheid binnen het bestuur te versterken.

Een deskundig bestuur vereist een goede countervailing power en dus deskundig intern toezicht. De eisen voor intern toezicht zijn dan ook versterkt. Beroepspensioenfondsen hebben de keuze tussen een aparte raad van toezicht, een jaarlijkse visitatie of een one tier board. Hierdoor kan het fonds de toezichtsvorm kiezen die het beste bij de bestuursstructuur van het fonds past. De beroepspensioenvereniging, waar alle beroepsgenoten bij zijn aangesloten die verplichtstelling van de regeling wensen, stelt de pensioenregeling vast en benoemt de leden van het bestuur. De afstand tussen bestuur en deelnemers is klein. Hierdoor is er sprake van directere vertegenwoordiging van de deelnemers bij het fonds. De noodzaak voor een permanent toezichtorgaan is dan ook minder stringent aanwezig.

6. Overige wijzigingen

6.1. Transparantie inzake beleggingsbeleid

Het onderhavige wetsvoorstel bevat de verplichting voor pensioenfondsen om in hun jaarverslag te rapporteren over de wijze waarop zij in hun beleggingsbeleid rekening houden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Achtergrond daarvan is het volgende: De afgelopen jaren is de aandacht voor het beleggingsbeleid van pensioenfondsen enorm toegenomen. Met name de manier waarop en waarin pensioenfondsen hun vermogen beleggen

speelt daarbij een rol. Een belangrijke katalysator is de Zembla-uitzending in maart 2007 geweest over investeren in clustermunitie.

De PW stelt dat een pensioenfondsbestuur dient te handelen in het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden. Het beleggingsbeleid van pensioenfondsen is er daarom ook op gericht om een zo goed mogelijk pensioen te bieden tegen een zo betaalbaar mogelijke premie. De overheid heeft daarbij een waarborgfunctie, zij moet ervoor zorgen dat gedane toezeggingen ook worden nagekomen.

Gezien het maatschappelijk belang van het pensioen en de mogelijke gevolgen van het beleggingsbeleid, is het van belang dat een fonds rekenschap geeft over zijn handelen. Dat gebeurt al deels via de verantwoordingstaak die het heeft, maar verwacht mag worden dat een fonds ook verantwoording aflegt over de bredere maatschappelijke gevolgen van zijn handelen. De samenleving en de politiek verwachten steeds meer dat er expliciete aandacht komt voor duurzaamheid, zowel op het gebied van milieu en klimaat als op het gebied van mensenrechten en sociale verhoudingen. Maar ook deelnemers, die vaak verplicht zijn aangesloten bij een pensioenfonds, wensen inzicht in het beleggingsbeleid van hun fonds of verwachten minimaal dat het fonds aangeeft welk beleid wordt gevoerd.

Daarnaast heeft het fonds, zo stelt de commissie Frijns, als langetermijnbelegger direct te maken met de consequenties van niet-duurzame ecologische, economische of sociale ontwikkelingen op de toekomstige waarde van de beleggingen. Duurzaamheidsbeleid is dus onderdeel van het risicobeleid.

Maatschappelijk verantwoord beleggen wordt in toenemende mate ingebed in een beleggingsbeleid overstijgend duurzaamheidsbeleid, maar dat is nog geen gemeengoed. Zo heeft een zesde van de rapporterende fondsen in het geheel geen beleid op dit gebied. Ongeveer veertig procent heeft specifiek beleid in de vorm van uitsluiting van bedrijven of sectoren, engagement (overleg met directies) en stemmen c.q. stemverklaringen tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders. Verder blijkt dat veel pensioenfondsen momenteel nog niet systematisch verantwoording afleggen over de prestaties op het gebied van hun maatschappelijk verantwoord handelen.

In de aanbeveling van Stichting van de Arbeid (StvdA) uit mei 2001 (Moderne en betaalbare pensioenen voor alle werknemers) beveelt de StvdA het volgende aan: "partijen betrokken bij pensioenregelingen als ook de besturen van pensioenfondsen [wordt aanbevolen] om het thema van maatschappelijk verantwoord beleggen in bespreking te nemen; dit ten einde met elkaar na te gaan op welke wijze hiermee in de eigen situatie zal (kunnen) worden omgegaan. Dit kan bijvoorbeeld door het thema aan de orde te stellen bij de vaststelling van het beleggingsbeleid, of uit te werken in een zogenaamde beleggingscode. In het jaarverslag kan verantwoording van het gevoerde beleggingsbeleid worden afgelegd."

In de "Terugblik pensioenaanbevelingen Stichting van de Arbeid" van 6 mei 2009 is de volgende conclusie getrokken ten aanzien van bovenstaande aanbeveling: "Geconstateerd kan worden dat maatschappelijk verantwoord beleggen een rol is gaan spelen bij veel pensioenfondsen. In die zin is voldaan aan de oproep uit de aanbevelingen het onderwerp in bespreking te nemen. Tegelijkertijd valt te constateren dat vooral maatschappelijke druk aanleiding is geweest het onderwerp binnen de fondsen een hogere prioriteit te geven."

Ook sociale partners geven aan dat het een belangrijk onderwerp is, tegelijkertijd valt te constateren dat nog niet alle fondsen het onderwerp op de agenda hebben staan of er over rapporteren. Vanwege het maatschappelijke en politieke belang dat gehecht wordt aan transparantie en duurzaamheid is het kabinet van mening dat alle pensioenfondsen, ongeacht hun omvang inzicht moeten geven in hun beleggingsuitgangspunten en verantwoording moeten afleggen over het gevoerde beleggingsbeleid in hun jaarverslag. Derhalve zal in de PW en de Wet verplichte beroepsregeling opgenomen worden dat fondsen in het jaarverslag moeten rapporteren over de wijze waarop zij in hun beleggingsbeleid rekening houden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

6.2. Voorstellen van de toezichthouders

Beide toezichthouders DNB en de AFM hebben in december 2010 een brief aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gestuurd over geconstateerde knelpunten in de toezichtregelgeving op het gebied van pensioenen. Transparantie over verbeterpunten in toezichtwetgeving draagt bij aan het vergroten van het vertrouwen in het toezicht en van het pensioenstelsel in het algemeen. Ten aanzien van een aantal punten heeft de minister toegezegd dat deze zullen worden bekeken bij herziening van de pension fund governance (Kamerstukken II 2010/11, 32 043, nr. 24).

Op voorhand was al door het kabinet duidelijk gemaakt dat het punt van versterking van het intern toezicht en de versterking van de deskundigheid in de herziening van de governance zouden meelopen. Deze punten zijn in voorgaande paragrafen al aan de orde gekomen. Nieuw ingebrachte

onderwerpen betreffen een meldingsplicht voor nieuwe pensioenfondsen en het beloningsbeleid. Hieronder wordt weergegeven wat de voornemens zijn met deze onderwerpen in dit wetsvoorstel.

6.3. Meldingsplicht bij het voornemen oprichting pensioenfonds

Een pensioenfonds dient binnen drie maanden na zijn oprichting deze oprichting aan de toezichthouder DNB te melden. Dit betekent dat de melding van een oprichting van een pensioenfonds pas gebeurt als het pensioenfonds al volledig in bedrijf is. Hierdoor is DNB in de eerste maanden niet op de hoogte van het bestaan van een fonds, terwijl ze hier volgens de wet wel toezicht op moet houden. Verder wordt DNB vervolgens geconfronteerd met een bestuur dat al in functie is, terwijl de betrouwbaarheids- en deskundigheidstoetsing van de betreffende bestuurders nog niet heeft plaatsgevonden.

Gezien het feit dat er weinig nieuwe pensioenfondsen worden opgericht komt het niet vaak voor. Desondanks acht de regering dit ongewenst. Het is in het belang van deelnemers dat DNB vooraf in kennis wordt gesteld van de oprichting van een nieuw fonds en dat zij ook de bestuurders tijdig kan toetsen. Door de wettelijke meldingsplicht naar voren te halen, worden dergelijke ongewenste situaties voorkomen.

Derhalve wordt in voorliggend voorstel bepaald dat werkgevers en werknemers of vertegenwoordigers daarvan, die voornemens zijn een pensioenfonds op te richten, dit voorafgaand aan de oprichting dienen te melden bij DNB en de voorgenomen bestuurders ook voorafgaand aan de bestuursvorming moeten laten toetsen.

De huidige termijn voor de deskundigheids- en betrouwbaarheidstoets voor een nieuwe bestuurder is zes weken. Er is voor gekozen om bij deze termijn aan te sluiten in het geval er voornemens zijn tot oprichting van een nieuw pensioenfonds.

Voor de aanlevering van de officiële stukken, zoals vermeld in lid 2 van artikel 102 blijft de bestaande termijn van 3 maanden na oprichting gehandhaafd.

6.4. Beloningsbeleid

Het onderwerp beloning is bij pensioenfondsen nooit een bijzonder belangrijk onderwerp geweest vanwege de aard van de organisatie. Bij ondernemings- en bedrijfstakpensioenfondsen bestonden de bestuurders altijd uit vertegenwoordigers van werkgevers(-organisaties) en werknemers(-organisaties). Hierdoor hebben zij geen arbeidsrelatie met het pensioenfonds, maar met de betreffende werkgever of organisatie namens wie zij in het bestuur deelnemen. In beide gevallen zullen zij ofwel geen enkele beloning ontvangen, omdat zij al een salaris van hun werkgever ontvangen, ofwel zullen er vacatiegelden worden afgedragen aan hun organisatie. Indien er bestuursleden uit de geleding van de pensioengerechtigden zijn, zal er sprake kunnen zijn van een onkosten- of vrijwilligersvergoeding.

In het geval van beroepspensioenfondsen zijn de bestuursleden vertegenwoordigers van een bepaalde beroepsgroep. Aangezien zij vanwege bestuurswerkzaamheden hun eigen beroep niet kunnen uitoefenen, ontvangen zij veelal vervangingsgelden. Deze vergoeding zal in hoogte verschillen van de vacatiegelden die vakbondsbestuurders krijgen voor hun bestuurswerkzaamheden of de mogelijke onkostenvergoeding die werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers krijgen.

Zoals ook bij het externe bestuursmodel is gesteld, is het reëel dat externe bestuurders voor hun diensten een vergoeding vragen. Daarnaast zal de eis tot verdergaande professionalisering de discussie over het beloningsbeleid bij pensioenfondsen actueel maken. Leden van een raad van toezicht zullen deze functie veelal niet onbezoldigd willen uitoefenen.

Voor pensioenfondsen geldt dat zij op grond van artikel 143 PW en artikel 138 Wvb een beheerste en integere bedrijfsvoering moeten waarborgen. Hieronder wordt ook verstaan dat fondsen financiële risico's, waaronder operationele risico's, beheersen. Het ligt derhalve in de rede dat fondsen zorgvuldig omgaan met beloningen en een beloningsbeleid zullen opstellen. Verder is voorgesteld (conform de huidige principes voor goed pensioenfondsbestuur) dat het vaststellen wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden een adviesplichtig besluit is voor de deelnemersraad en het belanghebbendenorgaan.

DNB acht het wenselijk dat in de pensioenwetgeving de verplichting tot het voeren van een beheerst beloningsbeleid wordt geëxpliciteerd ten opzichte van de eisen die al uit artikel 143 PW en artikel 138 Wvb volgen (beheerste en integere bedrijfsvoering). De huidige wettekst bevat de mogelijkheid om hier nadere regels over te stellen. Deze nadere regels zijn opgenomen in paragraaf 8 van het Besluit FTK. In dit besluit zullen regels worden opgenomen naar analogie van het Besluit prudentiële regels Wft (Stb. 2010, 806). Dit betekent dat fondsen een beleid inzake

beloningen moeten gaan hanteren dat niet aanmoedigt tot het nemen van meer risico's dan voor het betreffende fonds aanvaardbaar is met het oog op de soliditeit van het fonds. Het beloningsbeleid heeft niet alleen betrekking op beleidsbepalers, maar ook op andere medewerkers van wie de werkzaamheden het risicoprofiel van het fonds materieel beïnvloeden. Het beleid zal schriftelijk moeten worden vastgelegd, openbaar worden gemaakt, geïmplementeerd en in stand worden gehouden.

7. Samenhang bestaande regelgeving en convenanten

Principes voor goed pensioenfondsbestuur

Op 16 december 2005 zijn door de Stichting van de Arbeid de principes voor goed pensioenfondsbestuur gepubliceerd. Bij de totstandkoming hiervan waren de pensioenkoepels Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen en Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen, het Verbond van Verzekeraars en de Centrale Samenwerkende Ouderenorganisaties betrokken. De Unie van Beroepspensioenfondsen heeft de principes later omarmd. De principes zijn vervolgens wettelijk verankerd in de PW. In het kader van stroomlijning is ervoor gekozen de taken en bevoegdheden van het intern toezicht in de PW op te nemen en de taken van het verantwoordingsorgaan onder te brengen bij de deelnemersraad.

Alle relevante A, B en C principes zijn grotendeels in het voorliggende wetsvoorstel overgenomen. De resterende onderdelen en de D-principes (gericht op verzekeraars en premiepensioeninstellingen) blijven gelden als onderdeel van de principes voor goed pensioenfondsbestuur.

Convenant Diversiteit van de StvdA

Specifiek over het onderwerp diversiteit in de pensioenfondsenorganen is de StvdA in 2009 een breed overleg gestart met zowel de betrokken pensioenkoepels

Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen en Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen als met de jongerenorganisaties van VNO-NCW, FNV, CNV en Unie, de FNV Vrouwenbond, ANBO, E-quality, FORUM, Passage, Centrale Samenwerkende Ouderenorganisaties, MKB-Nederland, LTO-Nederland, Jong Management en het Platform Deelnemersraden.

In december 2010 is door hen een convenant overeengekomen ter bevordering van de diversiteit bij pensioenfondsen. De verwachting van partijen is dat de bevordering van de diversiteit in de pensioenorganen een enorme positieve stimulans krijgt. De ondertekenaars van dit convenant hebben afgesproken dat zij zich zullen inzetten om te bevorderen dat de toekomstige samenstelling van besturen, deelnemersraden en verantwoordingsorganen van pensioenfondsen beter aansluit bij de diversiteit onder de deelnemers aan het fonds. Hierbij wordt bedoeld op leeftijd, geslacht en (migranten)afkomst.

De betrokken partijen hebben afgesproken dat zij de opdracht aan het fondsbestuur om diversiteit in samenstelling van bestuur, deelnemersraad en verantwoordingsorgaan te bevorderen, onderdeel willen laten zijn van de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Zij hebben voorgesteld om daarin het volgende op te nemen:

"Het bestuur streeft ernaar dat deelnemers en pensioengerechtigden zich niet alleen vertegenwoordigd weten in, maar ook vertegenwoordigd voelen door bestuur, deelnemersraad en verantwoordingsorgaan. Een mogelijkheid daartoe is de samenstelling van de populatie van het fonds (leeftijd, geslacht, (migranten)afkomst) zoveel mogelijk te laten weerspiegelen in de samenstelling van verschillende organen van het fonds. Om dat te bereiken neem het bestuur tijdig contact op met benoemende en kandidaatstellende organisaties. De samenstelling van de verschillende organen naar diversiteitskenmerken wordt vermeld in het jaarverslag."

Tijdens het debat over het initiatiefwetsvoorstel van de leden Koser Kaya en Blok (Handelingen II 2009/10, nr. 42, p. 4096-4115) is gebleken dat ook de Tweede Kamer het belang van meer diversiteit in organen van pensioenfondsen onderschrijft. Ook het kabinet is van mening dat diversiteit van belang is en is zeer tevreden met het brede draagvlak voor het convenant.

Het kabinet kiest niet voor het uitbreiden van de principes voor goed pensioenfondsbestuur met de voorgestelde bepaling maar voor een wettelijke uitwerking. Zij heeft daarom in onderhavig wetsvoorstel opgenomen dat de deelnemersraad een evenwichtige afspiegeling moet vormen van de deelnemers en pensioengerechtigden bij het fonds. Het is de bedoeling dat daarbij met name naar geslacht en leeftijd wordt gekeken en minder naar afkomst, aangezien er niet wordt geregistreerd op migrantenachtergrond. Ter bevordering van de diversiteit in het bestuur en het belanghebbendenorgaan dient er gestreefd te worden naar een zo evenwichtige mogelijke vertegenwoordiging van de belanghebbenden. Vanzelfsprekend dient hierbij de eis van deskundigheid te prevaleren. Verder geldt er een rapportageverplichting ten aanzien van de

inspanning om de diversiteit hier te realiseren. Derhalve zal er in het jaarverslag van het fonds moeten worden gerapporteerd over de samenstelling naar leeftijd en geslacht van het bestuur alsmede van de deelnemersraad en het belanghebbendenorgaan en zal moeten worden gerapporteerd over de inspanningen die zijn verricht om diversiteit in de organen van het pensioenfonds te bevorderen.

8. Consultaties en toetsen

8.1. Resultaten internetconsultaties

8.1.1. Consultatie voorstel van wet tot herziening van de governance (integrale voorstel)

Dit wordt na de consultatie toegevoegd

8.1.2. Consultatie voorontwerp paritaire model

In september 2010 is een Voorontwerp van wet in verband met aanpassing van het bestuursmodel voor pensioenfondsen aan de Eerste Kamer gezonden. Tevens is het wetsvoorstel voor internetconsultatie aangeboden.

Er zijn in totaal 18 reacties binnengekomen op het voorstel, waarvan 16 reacties via de website www.internetconsultatie.nl en 2 rechtstreeks naar het departement zijn gezonden.

Het merendeel van de reacties begon met een positieve noot over het voorstel en de verdere voornemens. Men was positief over de integrale aanpak, de keuzevrijheid, de stroomlijning, vertegenwoordiging van risicodragers, de versterking van het bestuursmodel en de verdere professionaliseringsslag.

Het merendeel van de reacties heeft betrekking op de vormgeving van het bestuur, intern toezicht en deelnemersraad/verantwoordingsorgaan en de deskundigheid. De overige reacties hebben betrekking op diverse onderwerpen, zoals de regelgeving, het beroepsrecht, de rechtsvorm, beloningsbeleid, zittingsduur, evenredige vertegenwoordiging, de relatie met het initiatiefwetsvoorstel van Koser Kaya en Blok, aantal fondsen, beleggingsbeleid en het financieel toetsingskader.

Naar aanleiding van de reacties op het consultatiedocument is het wetsvoorstel op enkele punten aangepast. Zo is het recht tot schorsing en ontslag van bestuursleden door de raad van toezicht vervangen door het melden van het disfunctioneren van het bestuur aan de deelnemersraad en de voordragende en benoemende partij. Verder is de frequentie van het aantal visitaties verhoogd en is meer aandacht besteed aan de verschillen en overeenkomsten tussen de raad van toezicht en de visitatiecommissie. Daarnaast zijn de bevoegdheden van de deelnemersraad verduidelijkt. Verder is geregeld dat deelnemers nu ook individuele leden kunnen kiezen voor de deelnemersraad bij een bedrijfstakpensioenfonds. In de consultatie is ook aandacht gevraagd voor meer countervailing power ten opzichte van de pensioenuitvoeringsorganisatie of de vermogensbeheerder en voor het beloningsbeleid. Dit komt respectievelijk in de paragraaf aanleiding en uitgangspunten voor de herziening en in de paragraaf beloningsbeleid aan de orde. Tot slot is ook gekeken naar de positie van CAO-onderhandelaars in het bestuur. Dit heeft niet tot wijzigingen geleid.

8.2. DNB

PM

8.3. Actal

PM

8.4. Wetgevingstoets

PM

9. Overgangsrecht

PM

Artikelsgewijs

Artikel I

Artikel I, onderdeel A (artikel 23 PW)
De verwijzing naar artikel 212 wordt aangepast.

Artikel I, onderdeel B (artikel 28 PW)
Aan het eerste lid wordt het belanghebbendenorgaan toegevoegd zodat premieachterstand door een pensioenfonds met een extern bestuur moet worden gemeld aan het belanghebbendenorgaan.

Artikel I, onderdeel C (artikel 33 PW)
In het kader van de stroomlijning van pensioenfondsonderdelen verdwijnt het verantwoordingsorgaan. De zin hierover in artikel 33 kan daarom vervallen.

Artikel I, onderdeel D (hoofdstuk 5, paragraaf 1 en 2)

Paragraaf 1

Artikel 99 PW

In dit artikel wordt bepaald dat een pensioenfonds kan kiezen uit drie bestuursmodellen: een paritair bestuur waarbij de belanghebbenden (sociale partners en pensioengerechtigden) zijn vertegenwoordigd in het bestuur; een extern bestuur waarbij het bestuur bestaat uit bestuurders die niet directe vertegenwoordigers zijn van de belanghebbenden bij het pensioenfonds en waarbij de belanghebbenden worden vertegenwoordigd in een belanghebbendenorgaan en een gemengd bestuur waarbij het bestuur bestaat uit uitvoerende en niet -uitvoerende bestuurders, waarbij de belanghebbenden zijn vertegenwoordigd door de niet -uitvoerende bestuurders.

Artikel 100 PW

In dit artikel wordt de bestuurssamenstelling van het paritaire bestuur geregeld. Het artikel is grotendeels gelijk aan het huidige artikel 99.
In het eerste en derde lid wordt het streven naar meer diversiteit in pensioenfondsbesturen vorm gegeven in die zin dat wordt voorgeschreven dat de belanghebbenden op zo evenwichtig mogelijke wijze vertegenwoordigd worden in het paritair bestuur van een pensioenfonds. Door de zinsnede "zo evenwichtig mogelijk" wordt tot uitdrukking gebracht dat hetgeen mogelijk is uiteraard afhankelijk is van de voorhanden deskundigheid. Het eerste lid wordt verder aangepast aan de mogelijkheid dat vertegenwoordigers van pensioengerechtigden zetels bezetten in het bestuur van een bedrijfstakpensioenfonds. Geregeld wordt dat de vertegenwoordigers van pensioengerechtigden samen met de vertegenwoordigers van werknemersverenigingen evenveel zetels bezetten als de vertegenwoordigers van werkgeversverenigingen.
In het vijfde lid wordt "door en uit de deelnemers" vervangen door: door de deelnemers. Daarmee wordt geregeld dat bij verkiezing van de vertegenwoordigers door de deelnemers deze vertegenwoordigers ook anderen dan deelnemers kan betreffen.

Artikel 101 PW

In dit artikel wordt bepaald dat een extern bestuur bestaat uit ten minste twee bestuurders (vier-ogen-principe) die niet directe vertegenwoordigers zijn van de belanghebbenden bij het pensioenfonds.

Artikel 102 PW

In dit artikel wordt de bestuurssamenstelling van een gemengd bestuur geregeld. Hierbij is aangesloten bij de regeling voor het monistisch bestuursmodel in het BW (Wet van 6 juni 2011 tot wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de aanpassing van regels over bestuur en toezicht in naamloze en besloten vennootschappen; Stb. 275). In een gemengd bestuur worden uitvoerende en niet -uitvoerende bestuurders onderscheiden. De uitvoerende bestuurders zijn ten minste twee externe bestuurders (vergelijk het extern bestuur). De samenstelling van de niet -uitvoerende bestuurders is gelijk aan de samenstelling van het paritaire bestuur waarbij pensioengerechtigden steeds deel uitmaken van het bestuur.
In het voorgestelde vierde lid is bepaald dat binnen het bestuur een taakverdeling wordt gemaakt. De bestuurders die zich in het bijzonder bezig houden met de dagelijkse leiding van het pensioenfonds zijn de uitvoerende bestuurders. Bestuurders aan wie geen specifieke uitvoerende taken zijn opgedragen, hebben als hoofdtaak het algemeen besturen. Deze bestuurders worden aangeduid als niet uitvoerend bestuurder. Taken die niet specifiek aan individuele bestuurders zijn toebedeeld, vallen toe aan het bestuur als geheel, dat wil zeggen aan zowel de niet uitvoerende als

de uitvoerende bestuurders. Deze opzet voorkomt dat onbenoemde taken tussen wal en schip kunnen vallen. Een taakverdeling en het vormen van een uitvoerend bestuur laten onverlet dat de verantwoordelijkheid, ook voor de taakuitoefening door uitvoerende bestuurders, blijft berusten bij het bestuur. De term «uitvoerende» bestuurders geeft aan dat zij belast zijn met specifiek omschreven taken. De taken van de niet uitvoerend bestuurder omvatten meer dan advisering en toezicht houden in de bekende zin. De bestuursleden die belast zijn met algemene bestuurstaken zullen meer dan de leden van de raad van toezicht actief betrokken zijn bij het algemene beleid van de vennootschap. Zij nemen immers deel aan en zijn direct verantwoordelijk voor de besluitvorming over de algemene beleidslijnen. Gelijk aan de regeling in de Wet van 6 juni 2011 is bepaald dat de niet uitvoerende bestuurders natuurlijke personen moeten zijn.

Het voorgestelde vierde lid bevat ter uitwerking van de algemene regel over taakverdeling een opsomming van taken die zijn voorbehouden aan de niet uitvoerende bestuurders. Die taken kunnen niet worden toegedeeld aan de uitvoerende bestuurders. Zo kunnen de uitvoerende bestuurders niet worden belast met het doen van voordrachten voor benoeming van bestuurders en de taak om de bezoldiging van uitvoerende bestuurders vast te stellen. Ook kan de taak om toezicht te houden op de taakuitoefening van een niet uitvoerende of uitvoerende bestuurder niet aan een uitvoerende bestuurder worden toegedeeld. Het gaat hier om werkzaamheden die in een duaal systeem typisch zijn neergelegd bij de raad van toezicht en nauw aansluiten bij toezicht en advies, alsmede om taken die gelet op een mogelijk belangenconflict niet uitsluitend mogen worden toegekend aan een of meer uitvoerende bestuurders. Alle andere bestuurstaken kunnen desgewenst worden toebedeeld aan de uitvoerende bestuurders. In een dualistisch stelsel kent elk orgaan een eigen voorzitter, die doorgaans bekend staan als de voorzitter van de raad van bestuur respectievelijk de voorzitter van de raad van toezicht. In een monistisch systeem is er één orgaan en dus ook één bestuursvoorzitter. In het belang van een goed toezicht wordt net als in de Wet van 6 juni 2011 bepaald dat aan een uitvoerende bestuurder niet de taak van voorzitter van het bestuur kan worden opgedragen.

In het vijfde lid is bepaald dat de uitvoerende bestuurders niet kunnen deelnemen aan de besluitvorming over de bezoldiging van de uitvoerende bestuurders. De uitvoerende bestuurders worden in die gevallen geacht een tegenstrijdig belang te hebben.

De wet gaat uit van besluitvorming door het bestuur als totaal. Zonder nadere wettelijke regeling kunnen met een bepaalde taak belaste leden van het bestuur niet zelfstandig besluiten nemen die als bestuursbesluiten hebben te gelden. Het zesde lid brengt deze mogelijkheid aan door uitdrukkelijk te bepalen dat door het bestuur aan bestuurders bevoegdheden kunnen worden toegekend, die zij alleen of samen kunnen uitoefenen. In dat geval wordt een besluit over bepaalde onderwerpen, dat door een of meer bestuurders is genomen, toegerekend aan het bestuur. De figuur brengt met zich dat hun besluit geldt als een besluit van het bestuur. Met deze uitwerking wordt in een praktische behoefte voorzien. Alle bestuursleden dienen zich te realiseren dat ondanks deze toerekening hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het besluit volledig in stand blijft. Het ligt voor de hand dat zij zich regelmatig op de hoogte stellen van de wijze waarop door bestuurders met deze bevoegdheid wordt omgegaan. Desgewenst kan in de statuten worden bepaald op welke wijze aan de informatiebehoefte van andere bestuurders tegemoet dient te worden gekomen. De vraag van de aansprakelijkheid lost zich op via artikel 9 van Boek 2 van het BW.

Artikel 103 PW

In dit artikel is de regeling opgenomen voor de keuze voor medezeggenschap van pensioengerechtigden. De bestaande raadpleging van pensioengerechtigden bij ondernemingspensioenfondsen, waarbij de keuze wordt voorgelegd tussen een deelnemersraad en vertegenwoordiging in het bestuur, verdwijnt omdat alle pensioenfondsen een deelnemersraad moeten instellen. In plaats daarvan wordt een raadpleging voorgesteld bij alle pensioenfondsen (met een bepaald aantal pensioengerechtigden) die geen vertegenwoordiging kennen van pensioengerechtigden in het bestuur, waarbij de pensioengerechtigden worden geraadpleegd over de vraag of pensioengerechtigden wel of niet in het bestuur van het pensioenfonds vertegenwoordigd dienen te zijn. Het bestuur van het pensioenfonds volgt de wens van de meerderheid van de responderende pensioengerechtigden indien ten minste 25% van de pensioengerechtigden zijn keuze kenbaar heeft gemaakt.

In het derde lid wordt bepaald dat het pensioenfonds de raadpleging eens in de vijf jaar herhaalt indien tenminste 5% van de pensioengerechtigden daarom vraagt, tenzij de pensioengerechtigden al in het bestuur vertegenwoordigd zijn.

Artikel 104 PW

In dit artikel is de zetelverdeling van vertegenwoordigers van pensioengerechtigden en werknemersvertegenwoordigers of vertegenwoordigers van werknemersverenigingen in het paritaire bestuur van een pensioenfonds opgenomen. In het eerste lid is geregeld dat de zetelverdeling plaatsvindt op basis van de onderlinge getalsverhoudingen waarbij vertegenwoordigers van pensioengerechtigden ten hoogste de helft van het aantal zetels bezetten dat vertegenwoordigers van pensioengerechtigden en vertegenwoordigers van werknemers(verenigingen) samen bezetten. Dit is conform de bestaande regeling voor ondernemingspensioenfonds (in het huidige artikel 101). In het tweede lid is de bestaande uitzondering op deze regel voor (vergrijpsde) ondernemingspensioenfonds gehandhaafd. De bestaande uitzondering voor de situatie dat in de raadpleging is gekozen voor een deelnemersraad terwijl pensioengerechtigden al zitting hebben in het bestuur is geschrapt aangezien bij de raadpleging deze keuze niet meer wordt voorgelegd (zie toelichting artikel 103).

In het derde lid is geregeld dat de benoeming van vertegenwoordigers van pensioengerechtigden plaatsvindt na verkiezing van die vertegenwoordigers door de pensioengerechtigden. Daarbij wordt (net als dit bij artikel 100 voor werknemers) geregeld dat pensioengerechtigden als hun vertegenwoordigers ook anderen kunnen kiezen dan pensioengerechtigden van het fonds zelf.

Artikel 105 PW

Op grond van artikel 33 heeft een pensioenfonds als onderdeel van goed bestuur intern toezicht. In artikel 105 wordt voorgeschreven welke vorm dit interne toezicht heeft. Bij bedrijfstakpensioenfonds met een paritair of extern bestuur wordt het intern toezicht uitgeoefend door een raad van toezicht, bij ondernemingspensioenfonds met een paritair of extern bestuur is dit een raad van toezicht of vindt jaarlijkse visitatie plaats. Bij pensioenfonds met een gemengd bestuur wordt het intern toezicht uitgeoefend door de niet uitvoerende bestuursleden.

Artikel 106 PW

In artikel 106 worden regels gesteld voor de raad van toezicht en de visitatiecommissie. Op grond van het eerste lid bestaat de raad van toezicht en de visitatiecommissie uit ten minste drie onafhankelijke personen.

De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenbehartiging door het bestuur. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan de deelnemersraad, het belanghebbendenorgaan, de werkgever en in het jaarverslag. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde. Op de leden van de raad van toezicht is artikel 107, tweede lid, van overeenkomstige toepassing. Dit betekent dat zij, net als de beleidsbepalers of mede beleidsbepalers, zich bij hun taakvervulling dienen te richten naar de belangen van de bij het pensioenfonds betrokken belanghebbenden en ervoor dienen te zorgen dat dezen zich door hen op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.

In het derde en vierde lid zijn bepaalde besluiten van het bestuur opgenomen die aan goedkeuring door de raad van toezicht zijn onderworpen. Daarbij gaat het om de vaststelling van een aantal stukken (zoals jaarverslag en jaarrekening), herstelplannen, de profielschets voor bestuurders en het beloningsbeleid en om beslissingen omtrent liquidatie, samenvoeging van pensioenfonds en overdracht. Deze laatste besluiten en de vaststelling van de herstelplannen zijn alleen bij een pensioenfonds met een paritair bestuur onderworpen aan goedkeuring van de raad van toezicht omdat bij een pensioenfonds met een extern bestuur deze besluiten al goedkeuring nodig hebben van het belanghebbendenorgaan. Volgens het vijfde lid meldt de raad disfunctioneren van het bestuur aan de deelnemersraad, het belanghebbendenorgaan en aan de partij die tot benoeming van het bestuur bevoegd is.

In het zesde lid zijn de taken van de visitatiecommissie opgenomen. De visitatiecommissie is geen permanent orgaan van het fonds en zal, bij de jaarlijkse visitatie, slechts tijdelijk bij het fonds betrokken zijn. De visitatiecommissie heeft als zodanig dan ook minder taken en bevoegdheden dan de raad van toezicht. De visitatiecommissie houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds en is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing door het bestuur. De visitatiecommissie legt verantwoording af aan de deelnemersraad, het belanghebbendenorgaan, de werkgever en in het jaarverslag.

Artikel 107 PW

In artikel 107 is een drietal bepalingen ongewijzigd overgenomen die in het huidige artikel 105 staan. Het gaat daarbij om de bepaling dat het dagelijks beleid van een pensioenfonds door ten minste twee natuurlijke personen wordt bepaald (vierogenprincipe), de bepaling met betrekking tot de evenwichtige belangenbehartiging door (mede) beleidsbepalers en de bepaling op grond

waarvan bestuurders deskundigen kunnen raadplegen dan wel zich door deskundigen kunnen laten bijstaan (het eerste, tweede en vierde lid van het huidige artikel 105). De overige leden van het huidige artikel 105 die betrekking hebben op de deskundigheid en betrouwbaarheid van beleidsbepalers zijn in het voorgestelde artikel 108 opgenomen.

Artikel 108 PW

In artikel 108 staan de bepalingen die betrekking hebben op de (toetsing op) deskundigheid en betrouwbaarheid van beleidsbepalers van een pensioenfonds. Deze bepalingen zijn ongewijzigd overgenomen uit het huidige artikel 105. Nieuw is dat in dit artikel ook bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot de deskundigheid en betrouwbaarheid van de toezichthouders waaronder de leden van de raad van toezicht worden verstaan. De leden van de visitatiecommissie worden vanwege hun beperktere rol niet onder dit artikel gebracht en de niet -uitvoerende bestuurders van een gemengd bestuur zullen, vanwege hun rol als bestuurder, op deskundigheid getoetst worden als (mede) beleidsbepaler.

Artikel 109 PW

Op grond van dit artikel wordt in het jaarverslag van een pensioenfonds gerapporteerd over de samenstelling naar leeftijd en geslacht van de deelnemersraad, het belanghebbendenorgaan en het bestuur en over de inspanningen die zijn verricht om diversiteit in de organen van het pensioenfonds te bevorderen. Voor het paritair bestuur, de niet-uitvoerende bestuurders bij een gemengd bestuur, de deelnemersraad en het belanghebbendenorgaan is ook voorgeschreven dat sprake is van een zo evenwichtig mogelijke afspiegeling dan wel vertegenwoordiging van de belanghebbenden (zie de voorgestelde artikelen 100, 102, 115 en 115b). Van de inspanningen de diversiteit te bevorderen en het resultaat dient het pensioenfonds verslag te doen in het jaarverslag.

Artikel 110 PW

In dit artikel is het huidige artikel 104 overgenomen. Wel is het verantwoordingsorgaan geschrapt en het belanghebbendenorgaan toegevoegd zodat de werknemersleden van het belanghebbendenorgaan en de werknemers die op de kandidatenlijst hebben gestaan voor het belanghebbendenorgaan dezelfde bescherming genieten als bij de deelnemersraad. Ook is het huidige derde lid geschrapt. Op grond van dat lid genoot degene die het initiatief had genomen tot instelling van een deelnemersraad bescherming. Nu een deelnemersraad wettelijk wordt voorgeschreven kan deze bepaling geschrapt worden.

Artikel 111 PW

In dit artikel is het huidige artikel 107 opgenomen waaraan de raad van toezicht, de visitatiecommissie en het belanghebbendenorgaan zijn toegevoegd waardoor het verbod van het stellen van een leeftijdsgrens ook hierop van toepassing is.

Artikel 112 PW

Deze bepaling is in de huidige wet opgenomen in artikel 108 en is redactioneel aangepast waarbij geen wijziging is beoogd.

Artikel 113 PW

In dit artikel is hetgeen in het huidige artikel 106 is bepaald overgenomen met een aantal wijzigingen. In het eerste lid, onderdeel f, wordt bepaald dat in de statuten moet worden opgenomen welk bestuursmodel het pensioenfonds heeft: een paritair, extern of gemengd bestuursmodel.

Het eerste lid, onderdeel g, is redactioneel aangepast aan vergelijkbare onderdelen.

Op grond van het eerste lid, onderdeel h, moet een ondernemingspensioenfonds met een paritair of extern bestuur de vorm van het interne toezicht opnemen in de statuten. Een dergelijk ondernemingspensioenfonds kan volgens artikel 105 kiezen tussen een raad van toezicht of jaarlijkse visitatie door een visitatiecommissie. In andere gevallen wordt regeling in de statuten niet voorgeschreven omdat al in de wet is bepaald hoe het interne toezicht vorm gegeven is. Een bedrijfstakpensioenfonds met een paritair of extern bestuur heeft een raad van toezicht en bij een gemengd bestuur vormen de niet -uitvoerende bestuurders het interne toezicht.

In het eerste lid, onderdeel i, is bepaald dat in de statuten een regeling wordt opgenomen voor de wijze waarop de leden van de raad van toezicht of de visitatiecommissie worden benoemd en ontslagen. Op grond van het eerste lid, onderdeel j, dient hetzelfde te worden geregeld voor de leden van de deelnemersraad en het belanghebbendenorgaan. In de huidige bepaling met betrekking tot de deelnemersraad staat dat in de statuten moet worden opgenomen op welke wijze de leden van de deelnemersraad worden gekozen. Het feit dat in de voorgestelde bepaling wordt verwezen naar de wijze van benoeming en ontslag brengt natuurlijk geen verandering in het feit

dat leden van de deelnemersraad (net als de leden van het belanghebbendenorgaan) kunnen worden benoemd na verkiezing.

Artikel 114 PW

In het eerste lid wordt bepaald dat het voornemen tot oprichting van een pensioenfonds uiterlijk zes weken voor de beoogde datum van oprichting aan de toezichthouder (DNB) wordt gemeld. De melding van de oprichting van een pensioenfonds dient volgens de huidige wet te gebeuren binnen drie maanden na de oprichting dus als het pensioenfonds al volledig in bedrijf is. In de eerste maanden weet DNB mogelijk niet eens van het bestaan van een nieuw fonds. Gezien de wettelijke taak van DNB om toezicht op alle pensioenfondsen te houden is dat niet wenselijk. Het betekent ook dat het bestuur al in functie is, terwijl de betrouwbaarheidstoetsing en deskundigheidstoetsing nog moet worden uitgevoerd. Dat is ongewenst en simpel te voorkomen door de wettelijke meldingsplicht naar voren te halen.

De melding van het voornemen tot oprichting moet worden gedaan door de oprichters. Dat zullen veelal werkgevers en werknemers of vertegenwoordigers daarvan zijn. Verder is in dit artikel het huidige artikel 102 overgenomen waarbij de verplichting om bij de melding van de oprichting van een pensioenfonds gebruik te maken van een door de toezichthouder vastgesteld formulier komt te vervallen. Het formulier kan als gevolg van deze wijziging makkelijker door DNB worden aangepast. Dit biedt de toezichthouder de mogelijkheid snel en flexibel te reageren op ontwikkelingen.

Artikel 114a PW

Deze bepaling is in de huidige wet opgenomen in artikel 103 en is ongewijzigd overgenomen.

Artikel 114b PW

Deze bepaling is in de huidige wet opgenomen in artikel 108a en is ongewijzigd overgenomen.

Paragraaf 2

Artikel 115 PW

In het eerste lid wordt geregeld dat pensioenfondsen met een paritair of gemengd bestuur een deelnemersraad instellen. Voor ondernemingspensioenfondsen wijkt dit af van de huidige regeling (zie het algemeen deel van de toelichting).

In het tweede lid wordt voorgeschreven dat in de deelnemersraad de deelnemers en de pensioengerechtigden evenredig op basis van de onderlinge getalsverhoudingen zijn vertegenwoordigd. Dit is conform de huidige regeling voor de deelnemersraad.

Er wordt gestreefd naar meer diversiteit in de organen van pensioenfondsen. Voor de deelnemersraad wordt daarom bepaald dat de leden een zo evenwichtig mogelijke afspiegeling van de betreffende geleding moeten zijn. Dit is de geleding waartoe zij behoren. Ingevolge het voorgestelde artikel 109 rapporteert het pensioenfonds in het jaarverslag over de verdeling naar leeftijd en geslacht.

Op grond van het derde lid kunnen ook gewezen deelnemers opgenomen worden in de deelnemersraad.

In het vierde, vijfde en zesde lid is een regeling opgenomen voor de verkiezing van de deelnemers en pensioengerechtigden die lid worden van de deelnemersraad. Daarbij is de regeling voor de verkiezing van de leden van de deelnemersraad bij ondernemingspensioenfondsen in het huidige artikel 110 als uitgangspunt genomen.

Voor bedrijfstakpensioenfondsen betekent dit dat bij verkiezing van de leden van de organen door deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden de kandidaten niet alleen kunnen worden voorgedragen door verenigingen maar ook door individuele deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Verder zijn de representativiteitsvereisten die nu gesteld worden aan de verenigingen die kandidaten kunnen voordragen voor deelnemersraden bij bedrijfstakpensioenfondsen niet overgenomen, zodat tegemoet gekomen wordt aan de toezegging in de kabinetsreactie governance (Kamerstukken II 2009/10, 28 294, nr. 37). Wel blijft de verplichting bestaan dat het statutaire doel van de verenigingen het behartigen van de belangen van haar leden als pensioengerechtigden bij een pensioenfonds moet bevatten.

Op grond van het zevende lid is het pensioenfonds op verzoek gehouden mee te werken aan het verstrekken van informatie over de oprichting van, dan wel het bestaan van een werknemersvereniging dan wel een vereniging van pensioengerechtigden.

In het achtste lid wordt geregeld dat de deelnemersraad recht heeft op overleg met het interne toezicht. Impliciet blijkt uit de Principes van goed pensioenfondsbestuur van de StvdA van 16 december 2005 dat het verantwoordingsorgaan dit recht heeft. Nu de taken en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan worden overgeheveld naar de deelnemersraad wordt dit nu expliciet gemaakt.

In het negende en tiende lid zijn bepalingen opgenomen die betrekking hebben op het overleg met het bestuur en het verstrekken van inlichtingen door het fonds. Deze bepalingen zullen zoals ze nu van toepassing zijn op de deelnemersraad (zie het huidige artikel 111, zesde en zevende lid) van toepassing zijn op de deelnemersraad.

Artikel 115a PW

In dit artikel is het huidige artikel 111 grotendeels overgenomen. Het artikel is wel uitgebreid omdat de deelnemersraad taken overneemt van het verantwoordingsorgaan. Voor de taken die zijn overgenomen van het verantwoordingsorgaan is uitgegaan van de regeling die is opgenomen in de Principes voor goed pensioenfondsbestuur. De in het tweede lid onder l, m, n en o opgenomen onderwerpen waarover de deelnemersraad nu advies kan uitbrengen staan in onderdeel B9, onder e, g, h en i van de Principes. Het betreft:

- l. het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- m. voor zover van toepassing: de vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
- n. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillen procedure; en
- o. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

De in het zevende lid opgenomen taak van het bestuur van het pensioenfonds om verantwoording af te leggen aan de deelnemersraad over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd is overgenomen uit onderdeel B3 van de principes.

In het achtste lid staat de uit onderdeel B8 van de Principes overgenomen bevoegdheid van de deelnemersraad om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het interne toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het jaarverslag opgenomen.

In artikel 106, vijfde lid, is bepaald dat de raad van toezicht of de visitatiecommissie disfunctioneren van het bestuur meldt aan de deelnemersraad. Op grond van het vierde lid adviseert de deelnemersraad het bestuur naar aanleiding van een dergelijke melding.

Artikel 115b PW

In het eerste lid wordt bepaald dat een pensioenfonds met een extern bestuur een belanghebbendenorgaan instelt. Bij een pensioenfonds met een extern bestuur is er geen vertegenwoordiging van de belanghebbenden bij het fonds in het bestuur. Daarom wordt de (mede)zeggenschap bij deze fondsen anders vorm gegeven.

In het tweede lid wordt de samenstelling van het belanghebbendenorgaan geregeld. In het belanghebbendenorgaan zijn de werkgever(s), de werknemers(vertegenwoordigers) en de pensioengerechtigden vertegenwoordigd zoals ze zijn vertegenwoordigd in een pensioenfonds met een paritair bestuur, waarbij de pensioengerechtigden steeds zijn vertegenwoordigd in het belanghebbendenorgaan. Ook deelnemers kunnen deel uitmaken van het belanghebbendenorgaan. Als deelnemers onderdeel uitmaken van het belanghebbendenorgaan worden zij aangemerkt als werknemersvertegenwoordigers of vertegenwoordigers van werknemersverenigingen (zie artikel 100, tweede of zesde lid). In het derde lid wordt geregeld dat het belanghebbendenorgaan recht heeft op overleg met het interne toezicht. Impliciet blijkt uit de Principes van goed pensioenfondsbestuur van de StvdA van 16 december 2005 dat het verantwoordingsorgaan dit recht heeft. Nu de taken en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan worden overgeheveld naar het belanghebbendenorgaan wordt dit nu expliciet gemaakt.

In het vierde en vijfde lid zijn bepalingen opgenomen die betrekking hebben op het overleg met het bestuur en het verstrekken van inlichtingen door het fonds. Deze bepalingen zullen zoals ze nu van toepassing zijn op de deelnemersraad (zie het huidige artikel 111, zesde en zevende lid) van toepassing zijn op het belanghebbendenorgaan.

Artikel 115c PW

In dit artikel zijn de taken en bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan opgenomen. Daarbij zijn de eerste acht leden grotendeels gelijk aan artikel 115b. Het belanghebbendenorgaan krijgt dezelfde taken en bevoegdheden als de deelnemersraad aangevuld met een aantal extra taken en bevoegdheden. Er zijn onderwerpen waarover de deelnemersraad advies uitbrengt, maar waarbij het bestuur de goedkeuring nodig heeft van het belanghebbendenorgaan. Deze onderwerpen zijn niet opgenomen in artikel 115c, tweede lid, maar dus wel in het tiende lid waar de besluiten die goedkeuring nodig hebben zijn vermeld. Voor de toelichting bij de eerste acht leden wordt verder verwezen naar de toelichting bij artikel 115b.

Op grond van het negende lid kunnen de statuten bepalen dat bestuursbesluiten worden onderworpen aan de goedkeuring van het belanghebbendenorgaan, voor zover uit de wet niet anders voortvloeit. De statuten moeten voorzien in een geschillenregeling voor goedkeuringsbesluiten. Bestuur en belanghebbendenorgaan kunnen het oneens zijn over een

besluit. Gebruik maken van het enquêterecht kan op dat moment een te zwaar middel zijn. Een geschillenregeling kan bijvoorbeeld bestaan uit het toevoegen van een extra besluitvormingsprocedure voor het geval er een geschil bestaat.

In het tiende lid zijn een aantal onderwerpen opgenomen waarbij bestuursbesluiten op dat terrein steeds aan goedkeuring van het belanghebbendenorgaan zijn onderworpen. Het gaat daarbij om:

- a. het strategische beleggingsbeleid;
- b. de premie;
- c. het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid;
- d. het terugstorten van premie of geven van premiekorting, bedoeld in artikel 129;
- e. vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten indien toepassing wordt gegeven aan artikel 134;
- f. samenvoeging van pensioenfondsen als bedoeld in de definitie van ondernemingspensioenfonds in artikel 1;
- g. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- h. liquidatie van het pensioenfonds;
- i. het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- j. het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek; en
- k. een overeenkomst van uitbesteding.

Op grond van het elfde lid tast het ontbreken van goedkeuring de vertegenwoordigingsbevoegdheid van bestuur of bestuurders niet aan. De goedkeuring heeft derhalve interne werking. Derden moeten op de rechtsgeldigheid van de door de rechtspersoon verrichte handelingen kunnen vertrouwen.

Artikel 115d PW

In dit artikel is het huidige artikel 112 overgenomen waar het belanghebbendenorgaan aan is toegevoegd.

Artikel 115e PW

In dit artikel is het huidige artikel 113 overgenomen waar het belanghebbendenorgaan aan is toegevoegd.

Artikel 115f PW

In dit artikel is het huidige artikel 114 overgenomen waar het belanghebbendenorgaan aan is toegevoegd.

Artikel 115g PW

In dit artikel is het huidige artikel 115 overgenomen waar het belanghebbendenorgaan aan is toegevoegd.

Artikel I, onderdeel E (artikel 135 PW)

Aan artikel 135 wordt een lid toegevoegd op grond waarvan een pensioenfonds in het jaarverslag moet rapporteren over het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. Zie hiervoor paragraaf 6.1 van het algemeen deel van de toelichting.

Artikel I, onderdeel F (artikel 176 PW)

Het artikel met beboetbare bepaling is aangepast aan het vernummen van diverse artikelen. Tevens zijn een aantal nieuwe artikelen toegevoegd.

Artikel I, onderdeel G (artikel 192 PW)

Het artikel is aangepast aan het vernummen van het huidige artikel 105.

Artikel I, onderdeel H (artikel 212 PW)

Dit artikel is aangepast aan het vernummen van de artikelen.

Artikel I, onderdeel I (artikel 215 PW)

Dit artikel is aangepast aan het vernummen van het huidige artikel 102.

Artikel I, onderdeel J (artikel 217 PW)

Artikel 217 regelt het beroepsrecht van de deelnemersraad bij de ondernemingskamer. Aangezien het belanghebbendenorgaan bij een pensioenfonds met een extern bestuur dezelfde taken en bevoegdheden heeft als een deelnemersraad bij een pensioenfonds met paritair of gemengd

bestuur wordt het belanghebbendenorgaan aan dit artikel toegevoegd. Het artikel is tevens aangepast aan het vernummen van het huidige artikel 111.

Artikel I, onderdeel K (artikel 218 PW)

Het artikel is aangepast aan het vernummen van het huidige artikel 111. Omdat het bestuur bij de twee genoemde onderwerpen de goedkeuring nodig heeft van het belanghebbendenorgaan is het belanghebbendenorgaan niet aan deze bepaling toegevoegd.

Artikel I, onderdeel L (artikel 219 PW)

In artikel 219 is het enquêterecht van het verantwoordingsorgaan opgenomen. Aangezien de taken en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan worden overgenomen door de deelnemersraad en het belanghebbendenorgaan komt het enquêterecht ook toe aan de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan.

Voorwaarde voor het indienen van een verzoek tot enquête is dat eerst het intern toezicht zich daarover heeft uitgelaten. Bij een pensioenfonds met een gemengd bestuur wordt het intern toezicht gevormd door de niet-uitvoerende bestuurders in het bestuur (artikel 105). Het ligt niet voor de hand om eerst (de toezichthouders in) het bestuur een oordeel te vragen over een verzoek tot een enquête. Deze eis geldt dan ook niet bij een gemengd bestuur.

Artikel I, onderdeel M (artikel 220a PW)

In deze bepaling is het overgangsrecht opgenomen.

Onderhavig wetsvoorstel kan betekenen dat een pensioenfonds een (groot) aantal wijzigingen in de organisatie moet aanbrengen en daarmee vaak ook de statuten en reglementen. Zo moeten bepaalde pensioenfondsen een raad van toezicht instellen en verdwijnt het verantwoordingsorgaan. Pensioenfondsen krijgen twee jaar de tijd om de interne organisatie en de relevante stukken aan te passen aan de eisen van dit voorstel.

Het verantwoordingsorgaan is geschrapt. In het huidige artikel 104 (dat gewijzigd artikel 110 wordt) is de arbeidsrechtelijke bescherming geregeld van onder andere werknemers die lid zijn (geweest) van een verantwoordingsorgaan. Zo kan op grond van het zesde lid van artikel 104 de werkgever zonder voorafgaande toestemming van de kantonrechter de dienstbetrekking niet opzeggen met een werknemer die korter dan twee jaar geleden lid is geweest van een verantwoordingsorgaan. Geregeld wordt dat die arbeidsrechtelijke bescherming in stand blijft.

Artikel II

Artikel II, onderdeel A (artikel 42 Wvb)

In het kader van de stroomlijning van pensioenfondsen verdwijnt het verantwoordingsorgaan. De zin hierover in artikel 42 kan daarom vervallen.

Artikel II, onderdeel B (artikel 107 Wvb)

In het eerste lid wordt bepaald dat het voornemen tot oprichting van een beroepspensioenfonds uiterlijk zes weken voor de beoogde datum van oprichting aan de toezichthouder (DNB) wordt gemeld. De melding van de oprichting van een beroepspensioenfonds dient volgens de huidige wet te gebeuren binnen drie maanden na de oprichting dus als het beroepspensioenfonds al volledig in bedrijf is. In de eerste maanden weet DNB mogelijk niet eens van het bestaan van een nieuw fonds. Gezien de wettelijke taak van DNB om toezicht op alle beroepspensioenfondsen te houden is dat niet wenselijk. Het betekent ook dat het bestuur al in functie is, terwijl de betrouwbaarheidstoetsing en deskundigheidstoetsing nog moet worden uitgevoerd. Dat is ongewenst en simpel te voorkomen door de wettelijke meldingsplicht naar voren te halen. De melding van het voornemen tot oprichting moet worden gedaan door de oprichters. Dat zullen veelal vertegenwoordigers van de beroepspensioenvereniging zijn. Verder is in dit artikel de verplichting om bij de melding van de oprichting van een beroepspensioenfonds gebruik te maken van een door de toezichthouder vastgesteld formulier komen te vervallen. Het formulier kan als gevolg van deze wijziging makkelijker door DNB worden aangepast. Dit biedt de toezichthouder de mogelijkheid snel en flexibel te reageren op ontwikkelingen.

Artikel II, onderdeel C (artikel 110 tot en met 110g Wvb)

Artikel 110 Wvb

Op grond van artikel 42 heeft een beroepspensioenfonds als onderdeel van goed bestuur intern toezicht. In artikel 110 wordt voorgeschreven welke vorm dit interne toezicht heeft: een raad van toezicht, jaarlijkse visitatie of de niet-uitvoerende bestuurders indien het beroepspensioenfonds heeft gekozen voor een monistisch bestuursmodel waarbij de taken van het bestuur zijn verdeeld

tussen uitvoerende en niet uitvoerende bestuurders. In het laatste geval is de regeling die in het Burgerlijk Wetboek wordt opgenomen voor het monistisch bestuursmodel bij naamloze vennootschappen van overeenkomstige toepassing (Wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de aanpassing van regels over bestuur en toezicht in naamloze en besloten vennootschappen) (Kamerstukken 31 763). Een vergelijkbare bepaling is in artikel 102 van de PW opgenomen voor de taakverdeling in een gemengd bestuur. Voor de taken van de niet uitvoerende bestuurders is ook artikel 110a, tweede lid, waar de taken van de raad van toezicht en de visitatiecommissie zijn opgenomen van overeenkomstige toepassing.

Artikel 110a Wvb

In artikel 110a worden regels gesteld voor de raad van toezicht en de visitatiecommissie. Op grond van het eerste lid bestaat de raad van toezicht en de visitatiecommissie uit ten minste drie onafhankelijke personen.

In het tweede lid zijn de taken van de raad van toezicht opgenomen. De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het beroepspensioenfonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenbehartiging door het bestuur. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan de deelnemersraad en in het jaarverslag. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde. Op de leden van de raad van toezicht is artikel 110b, tweede lid, van overeenkomstige toepassing. Dit betekent dat zij, net als de beleidsbepalers of mede beleidsbepalers, zich bij hun taakvervulling dienen te richten naar de belangen van de bij het beroepspensioenfonds betrokken belanghebbenden en ervoor dienen te zorgen dat dezen zich door hen op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.

In het derde en vierde lid zijn bepaalde besluiten van het bestuur opgenomen die aan goedkeuring door de raad van toezicht zijn onderworpen. Daarbij gaat het onder andere om de vaststelling van een aantal stukken (zoals jaarverslag en jaarrekening), de profielschets voor bestuurders, het beloningsbeleid en liquidatie van het beroepspensioenfonds. Volgens het vijfde lid meldt de raad disfunctioneren van het bestuur aan de deelnemersraad en aan de partij die tot benoeming van het bestuur bevoegd is.

In het zesde lid zijn de taken van de visitatiecommissie opgenomen. De visitatiecommissie is geen permanent orgaan van het fonds en zal, bij de jaarlijkse visitatie, slechts tijdelijk bij het fonds betrokken zijn. De visitatiecommissie heeft als zodanig dan ook minder taken en bevoegdheden dan de raad van toezicht. De visitatiecommissie houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het beroepspensioenfonds en is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing door het bestuur. De visitatiecommissie legt verantwoording af aan de deelnemersraad en in het jaarverslag.

Artikel 110b Wvb

In artikel 110b is een drietal bepalingen ongewijzigd overgenomen die in het huidige artikel 110 staan. Het gaat daarbij om de bepaling dat het dagelijks beleid van een beroepspensioenfonds door ten minste twee natuurlijke personen wordt bepaald (vier-ogen-principe), de bepaling met betrekking tot de evenwichtige belangenbehartiging door (mede) beleidsbepalers en de bepaling op grond waarvan bestuurders deskundigen kunnen raadplegen dan wel zich door deskundigen kunnen laten bijstaan (het eerste, tweede en vierde lid van het huidige artikel 110). De overige leden van het huidige artikel 110 die betrekking hebben op de deskundigheid en betrouwbaarheid van beleidsbepalers zijn in het voorgestelde artikel 110c opgenomen.

Artikel 110c Wvb

In artikel 110c staan de bepalingen die betrekking hebben op de (toetsing op) deskundigheid en betrouwbaarheid van beleidsbepalers van een beroepspensioenfonds. Deze bepalingen zijn ongewijzigd overgenomen uit het huidige artikel 110. Nieuw is dat in dit artikel ook bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot de deskundigheid en betrouwbaarheid van de toezichthouders waaronder de leden van de raad van toezicht worden verstaan. De leden van de visitatiecommissie worden vanwege hun beperktere rol niet onder dit artikel gebracht en de niet-uitvoerende bestuurders van een gemengd bestuur zullen, vanwege hun rol als bestuurder, op deskundigheid getoetst worden als (mede) beleidsbepaler.

Artikel 110d Wvb

In het eerste lid wordt geregeld dat beroepspensioenfondsen een deelnemersraad instellen. In het tweede lid wordt geregeld dat de deelnemersraad recht heeft op overleg met het interne toezicht. Impliciet blijkt uit de Principes van goed pensioenfondsbestuur van de StvdA van 16 december 2005 dat het verantwoordingsorgaan dit recht heeft. Nu de taken en bevoegdheden van het

verantwoordingsorgaan worden overgeheveld naar de deelnemersraad wordt dit nu expliciet gemaakt.

In het derde en vierde lid zijn bepalingen opgenomen die betrekking hebben op het overleg met het bestuur en het verstrekken van inlichtingen door het beroepspensioenfonds. Deze bepalingen zullen zoals ze nu van toepassing zijn op de deelnemersraad in de PW (zie het huidige artikel 111, zesde en zevende lid, van de PW) van toepassing zijn op de deelnemersraad.

Artikel 110e Wvb

In het eerste lid wordt voorgeschreven dat in de deelnemersraad de deelnemers en de pensioengerechtigden evenredig op basis van de onderlinge getalsverhoudingen zijn vertegenwoordigd. Dit is conform de huidige regeling voor de deelnemersraad in de PW. Er wordt gestreefd naar meer diversiteit in de organen van beroepspensioenfonds. Voor de deelnemersraad wordt daarom bepaald dat de leden een zo evenwichtig mogelijke afspiegeling van de betreffende geleding moeten zijn. Dit is de geleding waartoe zij behoren. Ingevolge het voorgestelde artikel 110g rapporteert het beroepspensioenfonds in het jaarverslag over de verdeling naar leeftijd en geslacht.

Op grond van het tweede lid kunnen ook gewezen deelnemers opgenomen worden in een van de genoemde organen.

Artikel 110f Wvb

Bij de regeling van de deelnemersraad in artikel 110f is uitgegaan van de regeling voor het verantwoordingsorgaan die is opgenomen in de Principes voor goed pensioenfondsbestuur. De in het eerste lid opgenomen taak van het bestuur van het beroepspensioenfonds om verantwoording af te leggen aan de deelnemersraad over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd is overgenomen uit onderdeel B3 van de Principes.

In het tweede lid staat de uit onderdeel B8 van de Principes overgenomen bevoegdheid van de deelnemersraad om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het interne toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het jaarverslag opgenomen.

De in het derde lid opgenomen onderwerpen waarover de deelnemersraad advies kan uitbrengen staan in onderdeel B9, onder e, g, h en i van de Principes. Het betreft:

- a. het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- b. voor zover van toepassing: de vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
- c. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillen procedure; en
- d. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

In artikel 110a, vijfde lid, is bepaald dat de raad van toezicht of de visitatiecommissie disfunctioneren van het bestuur meldt aan de deelnemersraad. Op grond van het vierde lid adviseert de deelnemersraad het bestuur naar aanleiding van een dergelijke melding.

Artikel 110g Wvb

Op grond van dit artikel wordt in het jaarverslag van een beroepspensioenfonds gerapporteerd over de samenstelling naar leeftijd en geslacht van de deelnemersraad en het bestuur en over de inspanningen die zijn verricht om diversiteit in de organen van het beroepspensioenfonds te bevorderen. Bij de deelnemersraad is ook voorgeschreven dat binnen iedere geleding gestreefd wordt naar een zo evenwichtig mogelijke afspiegeling (zie het voorgestelde artikel 110e). Van de inspanningen dit te realiseren en het resultaat dient het beroepspensioenfonds verslag te doen in het jaarverslag. Voor het bestuur is niet een vergelijkbare inspanningsverplichting opgenomen maar moet wel de feitelijke verdeling naar leeftijd en geslacht van de leden gerapporteerd worden.

Artikel II, onderdeel D (artikel 111 Wvb)

Het verantwoordingsorgaan wordt vervangen door deelnemersraad.

Artikel II, onderdeel E (artikel 112 Wvb)

Deze bepaling is redactioneel aangepast waarbij geen wijziging is beoogd.

Artikel II, onderdeel F (artikel 113 Wvb)

Het eerste lid, onderdeel f, is redactioneel aangepast aan vergelijkbare onderdelen.

In het eerste lid, onderdeel j, is bepaald dat in de statuten een regeling wordt opgenomen voor de wijze waarop de leden van de raad van toezicht of de visitatiecommissie worden benoemd en ontslagen. In onderdeel k wordt het verantwoordingsorgaan vervangen door de deelnemersraad.

Artikel II, onderdeel G (artikel 130 Wvb)

Aan artikel 130 wordt een lid toegevoegd op grond waarvan een beroepspensioenfonds in het jaarverslag moet rapporteren over het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. Zie hiervoor paragraaf 6.1 van het algemeen deel van de toelichting.

Artikel II, onderdeel H (artikel 171 Wvb)

Dit artikel wordt aangepast in verband met het vernummen van een aantal artikelen. Tevens worden nieuwe artikelen toegevoegd.

Artikel II, onderdeel I (artikel 187 Wvb)

Dit artikel wordt aangepast aan het vernummen van artikel 110.

Artikel II, onderdeel J (artikel 212 Wvb)

In artikel 212 is het enquêterecht van het verantwoordingsorgaan opgenomen. Aangezien de taken en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan worden overgenomen door de deelnemersraad komt het enquêterecht toe aan de deelnemersraad.

Voorwaarde voor het indienen van een verzoek tot enquête is dat eerst het intern toezicht zich daarover heeft uitgelaten. Bij een beroepspensioenfonds met een monistisch bestuursmodel wordt het intern toezicht gevormd door de niet -uitvoerende bestuurders in het bestuur (artikel 110). Het ligt niet voor de hand om in die situatie eerst (de toezichthouders in) het bestuur een oordeel te vragen over een verzoek tot een enquête. Vandaar dat alleen de raad van toezicht en de visitatiecommissie worden genoemd.

Artikel II, onderdeel K (artikel 214 Wvb)

In deze bepaling is het overgangsrecht opgenomen.

Onderhavig wetsvoorstel kan betekenen dat een beroepspensioenfonds een (groot) aantal wijzigingen in de organisatie moet aanbrengen en daarmee vaak ook de statuten en reglementen. Zo zullen beroepspensioenfondsen kunnen kiezen voor het instellen van een raad van toezicht en verdwijnt het verantwoordingsorgaan. Beroepspensioenfondsen krijgen twee jaar de tijd om de interne organisatie en de relevante stukken aan te passen aan de eisen van dit voorstel.

Artikel III, onderdeel A en B

In de Invoerings- en aanpassingswet Pensioenwet wordt uitgewerkt overgangsrecht geschrapt.

Artikel IV

Artikel 113c van de Wet op het notarisambt wordt aangepast aan de toevoeging van overgangsrecht aan artikel 214 Wvb.